

**UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI
FILOZOFICKÁ FAKULTA**

**ANALÝZA PREKLADU VLASTNÝCH MIEN A NÁZVOV
V DIELE *TEMNÝ OHEŇ*
DIPLOMOVÁ PRÁCA**

85dc5120-a3ad-442c-b3d9-0ec987b896cd

UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

ANALÝZA PREKLADU VLASTNÝCH MIEN A NÁZVOV V DIELE
TEMNÝ OHEŇ

Diplomová práca

85dc5120-a3ad-442c-b3d9-0ec987b896cd

Študijný program: anglický jazyk a kultúra – francúzsky jazyk a kultúra

Študijný odbor: filológia

Pracovisko: Katedra anglistiky a amerikanistiky FF UMB

Vedúci diplomovej práce: PhDr. Martin Kubuš, PhD.

ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Meno a priezvisko študenta: Bc. Jozef Žigo

Študijný program: anglický jazyk a kultúra – francúzsky jazyk a kultúra
(Jednoodborové štúdium, magisterský II. st., denná forma)

Študijný odbor: Filológia

Typ záverečnej práce: Magisterská záverečná práca

Jazyk záverečnej práce: Slovenský

Sekundárny jazyk: Anglický

Názov: Analýza prekladu vlastných mien a názvov v diele *Temný oheň*

Anotácia: Práca sa zameriava na onomastiku v diele *Temný oheň*, čo je v poradí druhá kniha detektívnej série od autora C. J. Sansoma. Do úvahy pri tom budeme brať aj prvú knihu, ktorú prekladal M. Kubuš, najmä terminológiu. Knihu *Temný oheň* prekladali dve prekladateľky, takže budeme analyzovať a porovnávať preklad prvej časti knihy od jednej prekladateľky a takisto preklad druhej časti knihy, ktorú už prekladala iná osoba. Následne s nimi spravíme aj rozhovor, v ktorom nám prezradia viac o spôsobe a postupe pri prekladaní.

Vedúci: PhDr. Martin Kubuš, PhD.

Katedra: KAA-FF – Katedra anglistiky a amerikanistiky

Vedúci katedry: PaedDr. Alena Štulajterová, PhD.

Dátum zadania: 27.02.2023

Dátum schválenia smerovej katedry: 30.03.2023

doc. PaedDr. Jana Javorčíková, PhD.
osoba zodpovedná za realizáciu
študijného programu

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že diplomovú prácu som vypracoval samostatne pod odborným vedením PhDr. Martina Kubuša, PhD.a bol som oboznámený s predpismi na jej vypracovanie.

V Banskej Bystrici dňa

.....

Bc. Jozef Žigo

PodĎakovanie

Touto cestou sa chcem poĎakovať vedúcemu diplomovej práce PhDr. Martinovi Kubušovi, PhD za jeho pomoc a ochotu. TaktieĎ by som sa chcel poĎakovať prekladateľke knihy *Temný oheň* Veronike Kašákovvej za rozhovor a pomoc pri niektorých nejasnostiach.

ABSTRAKT

ŽIGO, Jozef. Analýza prekladu vlastných mien a názvov v diele *Temný oheň* [Diplomová práca]. Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici. Filozofická fakulta. Katedra anglistiky a amerikanistiky. Vedúci diplomovej práce: PhDr. Martin Kubuš, PhD. Stupeň odbornej kvalifikácie: magister (Mgr.). Banská Bystrica : FF UMB, 2024. 90 s.

Diplomová práca sa zaoberá analýzou vlastných podstatných mien v historicko-detektívnom románe s názvom *Temný oheň*. Do slovenčiny ho preložila dvojica prekladateľiek, Zuzana Trstenská a Veronika Kašáková. S prekladom začala Zuzana Trstenská a na ňu nadviazala Veronika Kašáková, ktorá preklad tohto románu dokončila. Kniha bola vydaná v roku 2022 vydavateľstvom AKTUELL, ktoré vydalo aj prvú časť tejto ságy. Naša diplomová práca sa skladá z piatich kapitol, ktoré sme následne rozdelili na podkapitoly. V prvej kapitole sa venujeme teórii onomastiky ako samostatnej vednej disciplíny, vymedzujeme jej oblasť skúmania a základné pojmy. V tejto časti práce zadefinujeme aj literárnu onomastiku, jej podstatu a oblasti skúmania. Druhá kapitola nesie názov Metodika výskumu, kde si priblížime postup analýzy vlastných podstatných mien. V tretej kapitole si priblížime autora knihy, prekladateľky a samotný dej knihy. Štvrtá kapitola je hlavnou a zároveň praktickou časťou práce. Vlastné podstatné mená v nej rozdelíme na bionymá a abionymá a následne ich zanalyzujeme vo východiskovom a aj cieľovom jazyku. Výsledky analytickej časti sumarizujeme v záverečnej časti práce, kde uvádzame aj najčastejšie využívané stratégie a metódy využívané pri preklade vlastných mien. Piata kapitola je venovaná analýze negatívnych posunov v preklade, kde poukážeme na chyby v preklade a uvedieme aj naše alternatívy, ako by sa dali chyby opraviť. V našej práci sa nachádza aj príloha a tou je rozhovor s prekladateľkou Veronikou Kašákovou, kde sa jej bližšie spýtame na jej postupy a riešenia pri preklade, no neobídeme ani širšie súvislosti spojené s výdaním knihy.

Kľúčové slová:

Onomastika. Vlastné podstatné mená. Bionymá. Abionymá. Prekladová analýza. *Temný oheň*.

ABSTRACT

ŽIGO, Jozef. The analysis of the translation of proper names in the novel *Dark Fire* [Diploma thesis]. Matej Bel University in Banská Bystrica. Faculty of Arts. Department of English and American Studies. Supervisor of the diploma thesis: PhDr. Martin Kubuš, PhD. Qualification degree: Master. Banská Bystrica : FAMBA, 2024. 90 p.

The thesis deals with the analysis of proper nouns in a historical-detective novel called *Dark Fire*. It was translated into Slovak by a pair of translators; Zuzana Trstenská and Veronika Kašáková. The translation was started by Zuzana Trstenská and followed by Veronika Kašáková, who completed the translation of this novel. The book was published in 2022 by AKTUELL, which also published the first part of this saga. Our thesis consists of five chapters, which we then divided into subchapters. In the first chapter we discuss the theory of onomastics as an independent scientific discipline, defining its field of research and basic concepts. In this part of the thesis we also define literary onomastics, its essence and areas of research. The second chapter is entitled *Research Methodology*, where we will review the procedure of analysis of proper nouns. In the third chapter we introduce the author of the book, the translators, and the plot of the book itself. The fourth chapter is the main and practical part of the thesis. In it, we divide proper nouns into bionyms and abionyms, and then analyse them in both the source and the target language. We summarize the results of the analytical part in the final part of the thesis, where we also present the most commonly used strategies and methods employed when translating proper nouns. The fifth chapter is devoted to the analysis of shifts in the translation, where we point out mistakes in the translation and also give our alternatives on how the mistakes could be corrected. There is also an appendix in our thesis, which is an interview with the translator Veronika Kašáková, where we ask her more about her methodology of translation and her solutions, as well as other problems pertaining to the novel in question

Keywords:

Onomastics. Proper names. Bionyms. Abionyms. Translation, Analysis, Dark fire.

Predhovor

V súčasnom uponáhľanom svete mnohí hľadajú únik z každodenných starostí a literatúra je jedným z najpríťažlivejších spôsobov, ako ho dosiahnuť. Rôzne literárne žánre nám umožňujú preskúmať nepoznané a fantastická literatúra je obzvlášť zaujímavá tým, že nám otvára dvere do úplne nových, často bizarných a fascinujúcich svetov. Tento žáner nielenže prebúdza našu fantáziu, ale ponúka priestor pre hlbšie zamyslenie sa nad tým, čo je skutočné a čo vymyslené.

Výber témy tejto diplomovej práce bol inšpirovaný túžbou pochopiť, ako prekladatelia pracujú s vlastnými menami v literárnych dielach, ktoré kombinujú historické fakty s detektívnymi zápletkami. Kniha *Temný oheň* od C.J. Sansoma, ktorú preložili Zuzana Trstenská a Veronika Kašáková, ponúka bohatý materiál na skúmanie tejto problematiky. Práca prekladateľiek na tejto knihe je zvlášť zaujímavá, pretože musia nielen zachytiť autentickosť historických postáv a miest, ale zároveň preniesť tajomnú atmosféru a detektívne napätie do cieľového jazyka.

Táto diplomová práca sa zaoberá analýzou prekladateľských riešení pri preklade vlastných podstatných mien v románe *Temný oheň*. Cieľom je skúmať, ako prekladateľky postupovali pri preklade vlastných mien, aké stratégie a metódy použili a ako tieto prístupy ovplyvnili celkový dojem z diela.

Veríme, že táto práca prispeje k lepšiemu pochopeniu prekladateľských výziev a možných riešení v oblasti prekladu literárnych vlastných mien.

OBSAH

ÚVOD	9
1. TEÓRIA ONOMASTIKY	11
1.1. ONOMASTIKA AKO VEDNÁ DISCIPLÍNA	11
1.2. PREDMET SKÚMANIA ONOMASTIKY	14
1.2.1 <i>Delenie vlastných podstatných mien</i>	16
1.3. LITERÁRNA ONOMASTIKA	19
1.4. PREKLAD LITERÁRONÝM V UMELECKOM DIELE	23
2. METODIKA VÝSKUMU	28
3. PREDSTAVENIE AUTORA, PREKLADATELIEK A KNIHY	29
3.1. SPISOVATEĽ C. J. SANSOM (1952 – 2024)	29
3.2. PREKLADATEĽKY KNIHY <i>TEMNÝ OHENĽ</i>	30
3.3. ROMÁN <i>TEMNÝ OHENĽ</i>	31
4. ANALÝZA PREKLADU VLASTNÝCH PODSTATNÝCH MIEN	33
4.1. BIONYMÁ	33
4.1.1 <i>Antroponymá</i>	33
4.1.1.1 Preklad mien rodov	33
4.1.1.2 Preklad krstných mien postáv	34
4.1.1.3 Preklad priezvisk	37
4.1.2 <i>Preklad zooným</i>	38
4.2. ABIONYMÁ	40
4.2.1 <i>Toponymá</i>	40
4.2.1.1 Choronymá	40
4.2.1.2 Ojkonymá	41
4.2.1.3 Oronymá	43
4.2.1.4 Hodonymá	45
4.2.2 <i>Chrématonymá</i>	47
4.2.2.1 Preklad vlastných mien inštitúcií	47
4.2.2.2 Preklad vlastných mien spoločenského javu	58
4.2.2.3 Preklad vlastných mien výsledku spoločenskej činnosti	59
5. NEGATÍVNE POSUNY A INÉ NEDOSTATKY V PREKLADE	69
ZÁVER	78
RESUMÉ	81
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	84

ÚVOD

Historicko-detektívne romány spájajúce prvky histórie a kriminálnych zápletiiek si získali popularitu medzi čitateľmi pre svoju schopnosť ponoriť ich do bohatého sveta minulosti, zatiaľ čo ich držia v napätí prostredníctvom zložitých záhad. Jedným z populárnych diel v tomto žánri je román *Temný oheň*, ktorý sa svojím dejom a postavami dotýka temných častí ľudskej histórie a zároveň prezentuje strhujúci príbeh plný intríg a tajomstiev, ktoré autor vynikajúco vykresľuje prostredníctvom zaujímavých postáv a na pozadí historických udalostí. Táto práca sa zameriava na analýzu vlastných podstatných mien v tomto diele, skúmajúc, ako prispievajú k hlbšiemu pochopeniu historických reálií a literárnych postáv.

Naša diplomová práca sa skladá z teoretickej a praktickej časti. Cieľom teoretickej časti je sumarizovať teoretické poznatky z oblasti onomastiky, pričom pozornosť upriamujeme predovšetkým na vlastné mená a problematiku ich prekladu do slovenského jazyka. Cieľom praktickej časti práce je zanalyzovať preklad vybraných vlastných mien v Sansomovom románe *Temný oheň*. Za prekladom do slovenčiny stojí dvojica prekladateľiek, Zuzana Trstenská a Veronika Kašáková. Zuzana Trstenská začala s prekladom, pričom neskôr na jej prácu nadviazala Veronika Kašáková, ktorá preklad dokončila. Výsledkom ich spolupráce je vydanie knihy v slovenskom jazyku v roku 2022 vydavateľstvom AKTUELL, ktoré publikovalo aj prvú časť tejto detektívno-historickej ságy.

Motiváciou pre výber tejto práce je problematika prekladu vlastných podstatných mien, ktoré sa v diele nachádzajú v početnom množstve. Ďalším podnetom a zaujímavosťou na tejto knihe je, že tu nájdeme kombináciu vymyslených, ale aj reálnych proprií, čo taktiež oživuje analýzu v našej praktickej časti. Téma práce poukazuje na fakt, že v prekladateľskej praxi je veľmi náročné určiť pravidlá pri preklade vlastných mien.

Diplomová práca sa skladá z piatich kapitol, ktoré sú následne rozdelené na podkapitoly. Do práce sme pridali aj prílohu, ktorou je rozhovor s prekladateľkou Veronikou Kašákovou. Prvá kapitola je venovaná teoretickému základu onomastiky ako samostatnej vednej disciplíny. V tejto časti vymedzujeme oblasť jej skúmania a objasňujeme základné pojmy, ktoré sú kľúčové pre pochopenie ďalších častí práce.

Onomastika poskytuje cenné poznatky nielen o lingvistických, ale aj o kultúrnych a sociálnych aspektoch jazykových prejavov.

Druhá kapitola nesie názov Metodika výskumu, kde si priblížime, ako sme postupovali pri analýze jednotlivých vlastných podstatných mien a pri ich preklade.

Tretia kapitola je venovaná autorovi knihy, prekladateľkám a aj samotnému románu. V tejto časti si povieme základné informácie o týchto osobnostiach a o ich živote. Taktiež priblížime aj dej románu, pre lepšie pochopenie neskoršie analyzovaných proprií.

Štvrtá kapitola predstavuje jadro našej práce a je zameraná na praktickú analýzu vlastných podstatných mien v románe. Tieto mená rozdelíme na bionymá (mená živých bytostí) a abionymá (mená neživých objektov) a následne ich analyzujeme vo východiskovom aj cieľovom jazyku. Táto analýza umožňuje odhaliť, aké stratégie a metódy boli použité pri preklade mien a ako tieto postupy prispeli k zachovaniu autenticity a čitateľnosti textu.

Piata kapitola je venovaná negatívnym posunom a iným postrehom pri analýze prekladu románu *Temný oheň*. Uvedieme, aké iné chyby sme v preklade našli a taktiež navrhujeme riešenia a opravy, ktoré považujeme za vhodné.

V závere sumarizujeme výsledky analytickej časti práce, pričom sa zameriavame na najčastejšie využívané stratégie a metódy pri preklade vlastných mien. Tento súhrn nám umožňuje zhodnotiť efektívnosť týchto postupov a ich vplyv na celkovú kvalitu prekladu. Zároveň poskytuje podnety pre ďalší výskum v oblasti literárnej onomastiky a prekladu.

V našej práci sa nachádza aj príloha, kde nájdeme zosumarizovaný rozhovor s prekladateľkou Veronikou Kašákovou. Pýtame sa na jej prekladateľské postupy a riešenia, priblížila nám aj ako sa vysporiadala s nadviazaním na inú prekladateľku a vyjadrila sa nám ku konkrétnym ekvivalentom.

1. Teória onomastiky

V tejto časti práce si vymedzíme kľúčové pojmy, samotnú onomastiku, vlastné mená (propriá), ich klasifikáciu v rámci onomastiky a ich základné účely. V záverečnej časti kapitoly preskúmame oblasti literárnej onomastiky, ktorej výskum v slovenskom prostredí nie je až tak rozvinutý, ako by mal byť a vyžaduje si väčšiu pozornosť.

Onomastika je považovaná za jednu z kľúčových lingvistických vied, najmä pre dôležitosť podstatných mien nielen v literatúre, ale celkovo vo všetkých formách lingvistiky. Zahŕňa výskum menovania ľudí (antroponymia), miest (toponymia), oblastí (choronymia), riek (hydronymia), ulíc, a ďalších geografických prvkov. Zaoberá sa nielen samotnými menami, ale aj ich pôvodom, významom, históriou a distribúciou v čase a priestore. Tento vedný odbor sa uplatňuje v jazykovede, kulturológii, histórii, geografii a ďalších disciplínach. Je dôležitá aj vďaka tomu, že prispieva k lepšiemu pochopeniu jazyka a jeho vývoja. Štúdium menovania nám poskytuje dôležité informácie o histórii jazyka, jeho vplyvoch a vývoji.

1.1. Onomastika ako vedná disciplína

Na úvod je potrebné vymedziť základný ťažiskový pojem, ktorý je v tomto prípade onomastika. Vladimír Šmilauer analyzuje úlohu onomastiky v štruktúre vied a následne ju charakterizuje ako multidisciplinárnu disciplínu, ktorá sa pohybuje na rozhraní jazykovedy, histórie a geografie; tesne súvisí s jazykovedou a ďalšími integrálnymi disciplínami ako semiotika, kybernetika, matematika, logika a filozofia. Autor tvrdí, že onomastika zaujíma osobitné miesto v systéme vied aj pre svoje tesné prepojenie so sociológiou, históriou, etnografiou, archeológiou a geografiou. Z lingvistického hľadiska však otvára možnosť, že onomastika môže byť vnímaná aj ako samostatná disciplína, najmä v rámci jazykovedy (Šmilauer, 1963).

Kľúčový a primárny prameň pri zhotovovaní praktickej časti tejto práce je kniha *Úvod do onomastiky* (1986) od autorov Michal Blicha a Milan Majtán, ktorých inšpiroval práve V. Šmilauer. Táto kniha je taktiež považovaná za ústrednú publikáciu pre výskum onomastiky. Autori v tejto knihe uvádzajú náš ťažiskový pojem ako spoločenskovednú jazykovednú disciplínu, ktorá sa zaoberá výskumom vlastných mien.

V knihe z roku 1986 Michal Blicha a Milan Majtán v rámci svojho štúdia o onomastike v systéme vied čerpali aj z myšlienok Vincenta Blanára (1983), ktorý sa snažil presadiť onomastiku ako samostatnú vednú disciplínu. V. Blanár definuje onomastiku ako samostatnú jazykovednú disciplínu s tým, že jej postavenie v rámci vlastného mena ju zahrňuje do širších spoločenskovedných kontextov (Blanár, 1983).

Onomastika je aj podľa nášho názoru špecifická vedná disciplína, ktorá má *„osobitný predmet výskumu i viaceré špecifické metódy [...]”. Pokladáme ju za osobitnú jazykovednú disciplínu, integračnými zväzkami spätú so sociológiou, geografiou, históriou, literárnou vedou atď.*“ (Blicha, 1986, s. 8)

Najužšie je spätá s lingvistikou a s jej disciplínami ako lexikológiou, dialektológiou, etymológiou a štylistikou. O onomastike ako samostatnej vednej disciplíne hovorí aj R. Krajčovič. Podľa neho sa koncom šesťdesiatych a začiatkom sedemdesiatych rokov minulého storočia hovorilo, že onomastika patrí medzi vedné odvetvia lingvistiky, no v súčasnosti je uznávaná ako samostatná vedná disciplína (Krajčovič, 1991). To znamená, že uplynutím času sa onomastika zaradila medzi samostatné vedné disciplíny s vlastnými predmetmi skúmania, na ktoré používa špecifické metódy výskumu. Môžeme teda skonštatovať, že nápady a myšlienky, ktoré vo svojich knihách uviedli V. Šmilauer (1963), V. Blanár (1983) a M. Blichas M. Majtánom (1986) o onomastike ako o samostatnej vednej disciplíne sa v dnešnej dobe naplnili.

Samotnou problematikou vlastných mien (oným) a onymických sústav sa zaoberajú onomastici. Mnohí z nich sú lingvistami alebo odborníkmi z hraničných vied: sociológie, psychológie, ekológie, geológie, geografie, histórie, politiky, kultúrnych štúdií, filozofie, logiky a celého radu rôznych akademických predmetov. Onymá analyzujú rozdielnymi spôsobmi a z rozmanitých hľadísk. Pri svojej práci sa zameriavajú prevažne na:

- históriu jednotlivých mien, názvov nachádzajúcich sa v určitých sociálnych skupinách alebo oblastiach, pôvodný význam, spoločenský status, či geografické rozšírenie;
- jazykové prostriedky, ktoré sa používajú na tvorbu mien a ich zachovanie v súvislosti s jazykom alebo jazykmi komunity, ktorá ich používa;
- vlastné mená v mýtoch, literatúre, filmoch a nadprirodzených svetoch;

- všeobecnú charakteristiku proprií, ich fungovanie a pochopenie povahy vlastného mena (Coates, 2018).

Ku všeobecným onomastickým problémom podľa Bondaletova (1983) patria:

- 1) jazykovo-štruktúrna špecifikácia vlastného mena a diferenciácia apelatív a proprií;
- 2) miesto onomastickej lexiky v jazykovom systéme;
- 3) problémy onymických jednotiek, podoba a odlišnosť jednotlivých onymických podsystémov;
- 4) vznik, vývoj, jazykové a mimojazykové faktory evolúcie vlastných mien;
- 5) problematika charakteru a stupeň systémovej organizácie jednotlivých onymických podsystémov a onomastiky jazyka ako celku;
- 6) špecifiká literárnej onomastiky a používanie jej lexiky v rôznych funkčných štýloch;
- 7) metódy onomastického výskumu a klasifikácia vlastných mien;
- 8) interdisciplinárny charakter onomastického materiálu a jeho miesto v rámci humanitných a prírodných vied;
- 9) vznik a história onomastiky (a jej podsystémov) ako samostatnej vednej disciplíny;
- 10) problémy v aplikovaní onomastiky (normatívno-jazykové otázky prekladu, transliterácie, regionálnych štúdií, kultúrno-estetické, lingvo-didaktické, metodické atď.).

Cieľom onomastického bádania je skúmať tieto najvšeobecnejšie otázky, a tak prenikať k ich podstate (Bondaletov, 1983).

Týmito problémami a onomastickou tematikou sa zaoberajú špeciálne medzinárodné kongresy, konferencie, sympóziá a iné podujatia. V súčasnosti je medzinárodná organizácia The International Council of Onomastic Sciences (ICOS) centrálnym miestom pre tých, ktorí majú záujem o štúdium vlastných mien. Jej úlohou je podpora, zastúpenie a koordinácia výskumu v oblasti onomastiky na medzinárodnej úrovni a v rámci rôznych disciplín. Časopis *Onoma*, ktorý je oficiálnou publikáciou ICOS, poskytuje aktuálne výskumné správy, pričom každé číslo je zamerané na konkrétnu tému. Oficiálnymi jazykmi ICOS sú francúzština, nemčina a angličtina. (Kozáková, 2019)

Na Slovensku sa onomastika jednotlivých jazykových skupín a jazykov realizuje prostredníctvom Slovenskej onomastickej komisie, a v rámci slovanskej

jazykovej skupiny cez Medzinárodnú komisiu pre slovanskú onomastiku pri Medzinárodnom komitáte slavistov. Tieto stretnutia sú príležitosťou na diskusiu o rôznych štúdiách a materiáloch týkajúcich sa onomastiky, ktoré sú následne zverejnené v zborníkoch pre širšiu verejnosť. Hoci sa venuje dostatočná pozornosť problematike vlastných mien, terminológia v tejto oblasti ešte nie je úplne ustálená. Preto je dôležité definovať základné pojmy, čo sa pokúsime urobiť v ďalšej časti.

1.2. Predmet skúmania onomastiky

Zakladajúc na myšlienke, že onomastika sa zaoberá osobitným predmetom skúmania – vlastným menom (*proprium*), je nevyhnutné, aby sme túto oblasť bližšie preskúmali. Vlastné mená a všeobecné mená sú zaradené do slovnodruhovej skupiny – substantíva (podstatné mená). V komunikácii rozlišujeme medzi vlastným podstatným menom a všeobecným podstatným menom.

V onomastike sa však nachádzajú aj iné významné pojmy, ktoré je dôležité spomenúť. Základnými pojmami v tejto oblasti sú: **onymum**, čo je synonymom pre vlastné meno alebo *nomen proprium*; **onymia** predstavuje súbor vlastných mien v danom regióne, jazyku a čase; **onymický** alebo **propriálny**, prislúchajúci vlastnému menu; **onymická nominácia**, ktorá zahŕňa onymický objekt, proces pomenovania a spoločenský postoj k pomenovanej entite; **onymický priestor** zahŕňa všetky vlastné mená používané v jazyku určitého národa na označenie reálnych, hypotetických a fantastických objektov; a **onomastikon**, čo je komplexný záznam všetkých vlastných mien.

Jazyk je prostriedkom komunikácie a pri jeho každodennom používaní sa často v našej slovnej zásobe vyskytujú okrem všeobecných podstatných mien (apelatív) aj vlastné mená (*propria*), ktoré majú v lexike každého jazyka dôležité miesto. Apelatíva a *propria* sú nositeľmi informácie o predmetoch, javoch objektívnej reality, ktoré zároveň aj pomenúvajú, čiže ich spája pomenovacia funkcia. Kým všeobecné podstatné mená pomenovávajú celú množinu predmetov, tie vlastné sú ich protikladom, pretože ich základnými úlohami je daný objekt identifikovať, diferencovať, lokalizovať a pomenovať. Identifikačná a diferenčná funkcia patria k fundamentálnym funkciám, ktorými sa vymedzujú *propria* v jazykovom systéme a zároveň odlišujú od apelatív. (Sičáková, 2010)

Ladislav Dvonč apelatíva a propriá definuje nasledovne: „*Jednotlivé podstatné mená nepomenúvajú osihotené predmety, ale každé slúži ako označenie pre celú skupinu predmetov jedného druhu. Spravidla je teda podstatné meno pomenovaním celej množiny predmetov toho istého druhu. Je všeobecným pomenovaním*“ (Dvonč, 1966, s. 65). V tomto zmysle hovoríme o všeobecných podstatných menách, čiže o apelatívach. „*Vlastné meno má spravidla konkrétny, jedinečný pomenovací dosah, aktuálny vecný vzťah. Nemožno ho použiť v neaktuálnom, všeobecnom zmysle. Pokiaľ sa vlastné mená používajú v tomto pravom, propriálnom význame, je ich pomenovací rozsah obmedzený na jednu vec*“ (Dvonč, 1966, s. 65).

Podľa Michala Blichu sú vlastné podstatné mená (propriá) pomenovania špecifických a jedinečných objektov patriacich do jedného druhu. Vlastné mená sa väčšinou vzťahujú na jedno druhové individuum (osobu, zviera, vec), čiže na jeden denotát, preto sa v tomto pravom propriálnom význame používajú v jednotnom čísle (Blichu, 1986). Takže môžeme tvrdiť, že vlastné meno je lingvistické označenie pre konkrétne individuum.

Jaromír Krško definuje vlastné podstatné meno (*nomen proprium*, onymum, vlastné meno) ako „*slovo alebo slovné spojenie, ktorého funkciou (na rozdiel od všeobecných podstatných mien) je objekt pomenovať, identifikovať a diferencovať od ostatných objektov.*“ (Krško, 2014, s.21) Uvedené definície dopĺňa aj kodifikačná príručka *Morfológia slovenského jazyka*, v ktorej sa uvádza, že „*pre vlastné meno je charakteristické obmedzenie na jeden číselný tvar (spravidla sg.) a vylúčenie toho istého názvu pre dve susedné alebo blízke veci*“ (Dvonč, 1966, s. 65).

Ďalšou významnou črtou vlastných mien, ktorá ich odlišuje od všeobecných, je ich písanie s veľkým začiatočným písmenom. Samozrejme, existujú aj výnimky, ako napríklad „prvá svetová vojna“ alebo „druhá svetová vojna“. Okrem toho sú vlastné mená špecifické, unikátne a majú konkrétny vzťah k určitému objektu, ktorý nie je možné použiť vo všeobecnom zmysle. Napriek tomu je hranica medzi bežnými slovami a vlastnými menami niekedy nejasná. Transformácia vlastného mena na všeobecné slovo bez charakteristických vlastností sa označuje ako apelativizácia (deproprializácia, deonymizácia). Okrem vlastných mien sa často používajú aj bežné slová ako vlastné mená, ako napríklad: kováč – Kováč, oceán – Oceán, labka – Labka. Vlastné mená vznikajú na pozadí existujúcej slovnej zásoby. Preto je možné považovať za vlastné mená aj:

- a) ľubovoľné bežné slová použité na označenie konkrétneho objektu: napríklad javor – Javor (kino), muzika – Muzika (reštaurácia);
- b) bežné slová spájané s konkrétnym miestom, rozsahom pôsobnosti alebo sídlom: napríklad Základná škola s materskou školou Bojnice, Okresný súd v Banskej Bystrici, Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky;
- c) bežné slová s prívlastkom na počesť určitej osoby alebo udalosti: napríklad Univerzita Mateja Bela, Mohyla Milana Rastislava Štefánika a podobne. Proces, v ktorom sa bežné slovo stáva vlastným menom, sa nazýva onymizácia (deapelativizácia, proprializácia).

V tomto zmysle budeme v praktickej časti práce pracovať s pojmom vlastného mena. Rozdiel medzi propriom a apelatívom sme určili na úrovni obsahu. Pozorujeme však rozdiely aj na úrovni formy, čiže v písomnej komunikácii. Na rozdiel od všeobecných podstatných mien sa vlastné mená píše s veľkým začiatočným písmenom. Toto vyplýva z ich prirodzenej funkcie identifikovať a individualizovať jedinečný a konkrétny objekt.

1.2.1 Delenie vlastných podstatných mien

V tejto časti sa budeme venovať deleniu vlastných podstatných mien. Substantíva sa delia na vlastné a všeobecné. Vlastné podstatné mená majú ešte ďalšie delenie a klasifikáciu, ktorú si v tejto podkapitole rozoberieme podrobnejšie. Z tohto delenia budeme ďalej vychádzať aj v praktickej časti našej diplomovej práce. Odborná literatúra zaoberajúca sa problematikou onomastiky predstavuje niekoľko prístupov k rozdeleniu jej predmetu skúmania (vlastných mien). Pre túto prácu sme sa rozhodli uviesť jasné rozdelenie proprií na základnej osi bionymá – abionymá a tiež vymedziť ich ďalšie podkategórie. Tento klasifikačný systém je prebraný od autorskej dvojice Michal Blich a Milan Majtán.

Podľa nich bionymá delíme na:

1. Antroponymá

Do skupiny antroponým ako osobných (rodových aj krstných) mien zaradujeme:

- a) úradné meno (meno – priezvisko);
- b) nárečové a domáce meno;

- c) prímeno;
- d) živé osobné meno;
- e) prezývky;
- f) etnonymá;
- g) katajkonymá (obyvateľské mená).

Tradičnú typológiu antroponým môžeme doplniť aj o ďalšie špecifické skupiny: meno na sociálnych sieťach (slangovo *nick*, z anglického slova *nickname*), predikát (šľachtické rodové meno) a fiktívne antroponymá (čiže mená vymyslené autorom knihy).

2. Zoonymá

Skupina zooným zahŕňa vlastné mená zvierat, ku ktorým v práci zaraďujeme tiež fiktívne vytvorené zvieratá.

3. Fytonymá

Skupina vlastných mien v rámci bioným, ktorá pomenúva rastliny.

Abionymá delíme na:

1. Toponymá

Predstavujú názvy geografických objektov, ku ktorým zaraďujeme:

- a) choronymá – vlastné mená väčších zemepisných celkov;
- b) ojkonymá – osadné, miestne názvy;
- c) anojkonymá – vlastné pomiestne mená;
- d) hydronymá – vodné názvy;
- e) oronymá – nesídliskové mená označujúce hory;
- f) pozemkové mená;
- g) hodonymá – vlastné mená dopravných ciest.

2. Chrématonymá

Ide o vlastné mená, ktoré vznikli ľudskou činnosťou, pričom ich rozdeľujeme na tri skupiny:

- a) vlastné mená inštitúcií (vojenské, školské, vedecké, kultúrne, cirkevné inštitúcie);
- b) vlastné mená spoločenského javu (akcionymá);
- c) vlastné mená výsledku spoločenskej činnosti (dokumentonymá, ideonymá, unikátonymá, porejonymá, pragmatonymá). (Blicha, 1986)

Existuje však aj iné rozdelenie proprií, ktoré je zostavené medzinárodnou organizáciou ICOS a rozlišuje 19 tried vlastných mien v anglickom jazyku. Je veľmi dôležité, aby bola terminológia onomastiky jednotná:

1. *anthroponym* (vlastné meno ľudskej bytosti);
2. *astronym* (meno hviezdy, planéty alebo iného vesmírneho telesa);
3. *charactonym* (zriedkavo používané ako meno literárnej postavy);
4. *chrematonym* (VM materiálneho produktu, ktorý je zafixovaný v politických, ekonomických, komerčných, kultúrnych i športových vzťahoch v spoločnosti);
5. *endonym* (lokálne používaný názov miesta, kontrastný s exonymom);
6. *ergonym* (meno spoločenskej inštitúcie);
7. *ethnonym* (meno etnika alebo kmeňa);
8. *exonym* (vžitá podoba názvu geografického vlastného mena v cudzom jazyku, odlišná od originálneho názvu objektu, napr. Bratislava – Pressburg, Rakúsko – Österreich);
9. *hodonym* (názov ulice alebo cesty);
10. *hydronym* (vlastné meno rieky, jazera alebo iného objektu vodného charakteru);
11. *hypocoristic* (hovorové zvyčajne neoficiálne meno, prezývka);
12. *metronym/matronym* (priezvisko analogicky založené na mene matky, resp. iného ženského predka, napr. Anushkin, Madison);
13. *oikonym* (názov sídelného objektu, osadný názov);
14. *oronym* (názov nesídelného objektu, hôr, pohorí, kopcov, skál, jaskýň, nížin, rovín, úbočí a i.);
15. *patronym* (súčasť osobného mena, založené na mene otca, dedka, resp. staršieho mužského predka);
16. *teknonym* (termín E. B. Tylora, je to meno, ktoré nadobúda jednotlivec na základe vzťahu so živými príbuznými/*nekronymum* s mŕtvymi);
17. *theonym* (meno boha alebo božstiev);
18. *toponym* (v širšom zmysle je to názov geografických objektov pevne zafixovaných v krajine: svetadielov, štátov, riek, pohorí);
19. *zoonym* (VM zvierat'a). (Kozáková, 2018)

„Výhoda medzinárodných termínov pozostáva v tom, že môžu byť štandardizované v rôznych jazykoch s minimálnymi úpravami. Samozrejme,

v každom jazyku existujú aj iné zaužívané termíny (fytonymum, dedronymum atď.) či pojmy príznačné len pre určité onomastické prostredie (literáronymum). Problémom je, že na úplnej terminologizácii sa v rámci ICOS ešte len pracuje. Hlavné ťažkosti, s ktorými sa stretávame pri porovnávaní jednotlivcej onomastickej terminológie sú spojené s viacerými faktormi: použitím niekoľkých rôznych termínov na označenie toho istého javu alebo typu vlastných mien; rôznym (obsahom) toho istého pojmu v rozličnom onomastickom prostredí a so súperením medzinárodných a domácich pojmov.“ (Kozáková, 2018, s. 19)

1.3 Literárna onomastika

V predchádzajúcich podkapitolách sme sa venovali onomastike ako vednej disciplíne, ktorú je možné zaradiť aj do iných systémov vied. Definovali sme si jej objekty skúmania.

Ďalším odvetvím je literárna onomastika, ktorú z nej môžeme vyčleniť. Pri skúmaní literárnej onomastiky je dôležité definovať jej predmet skúmania, ktorým sú literárne vlastné mená. To znamená, že študuje rôznorodé pomenovania v literárnych dielach, vrátane mien postáv, bytostí, zvierat, geografických objektov, diel a pseudonymov spisovateľov. Zameriava sa na celkovú kolekciu vlastných mien použitých v umelom texte. Tieto môžu zahŕňať skutočné mená, ich varianty alebo vytvorené „hovoriace mená“, ktoré autor používa na charakterizáciu postáv, ich vzhľad, charakter, sociálneho postavenia, pôvodu a podobne. Od skutočných mien sa literárne mená líšia tým, že majú poetický význam. (Šmeleva, 2013)

Čo sa týka knihy *Temný oheň*, je zasadená do historického kontextu tudorovského Anglicka, a to presnejšie do centra Londýna. Nachádzajú sa tu len existujúce toponymá a chrématonymá. Antroponymá (presnejšie mená rodov, postáv a zvierat) sú jediné propriá, ktoré vymyslel autor. Považujeme za dôležité hlbšie sa ponoriť do problematiky literárnej onomastiky, pretože beletria je len málokedy podložená skutočnými udalosťami a je potrebné vedieť, podľa čoho vznikli vymyslené názvy či už krajín, riek, miest, alebo postáv. Rovnako je dôležité pochopiť a vedieť analyzovať aj ich preklad do cieľového jazyka a rozumieť, podľa čoho a akými spôsobmi sú do neho prenesené.

Vlastné mená pôsobia nielen v reálnom svete, ale aj vo virtuálnom. Na základe tejto rozmanitosti vlastných mien Pavol Odaloš definuje literáronymiu, čo sú mená používané vo fiktívnom svete literárnych diel, a sociálnonymiu, ktoré fungujú v reálnej spoločnosti (Odaloš, 2012). Atraktivitu tejto témy posilnila prvá štúdia: *K charakteristike vlastných mien v Kukučínových drobných prózach* z roku 1960, ktorú vypracoval F. Buffa. Neskôr sa literárnym menám a literárnej onomastike venovali v rôznych prehľadoch a jazykovedných časopisoch predovšetkým Pavol Odaloš a Milan Majtán. Záujem o literárne mená rástol, a s tým aj potreba ich presnejšieho označenia. Pavol Odaloš zaviedol pojem literáronymum, ktorý spojil slová „literárne“ a „onymum“. Tento termín sa stal aktívnou súčasťou jeho publikácií zameraných na vlastné mená v literárnych dielach a literatúre, prvýkrát ho použil v roku 2002. (Odaloš, 2007)

Hlboké a komplexné pochopenie umeleckého diela vrátane jeho štýlu, jazyka, umeleckých obrazov a tematicko-ideového obsahu, je neodmysliteľne spojené s pochopením systému vlastných mien autora. Tieto mená sú zásadnou súčasťou znakového systému literárneho diela a v procese jeho tvorby sa stávajú dôležitou súčasťou autorských stratégií. Podobne ako v reálnom svete aj vo fiktívnom svete literárneho diela majú vlastné mená svoje nezameniteľné miesto. Je dôležité poznamenať, že táto lexikálna skupina zohráva osobitnú úlohu medzi nástrojmi jazyka, ktoré prispievajú k vytváraniu obrazového systému diela, a zaslúži si osobitnú pozornosť. Aj keď sú propriá najkonkrétnejšou kategóriou reči, tvoria dôležitú súčasť literárneho diela, pretože prispievajú k jeho rôznorodosti a sú neoddeliteľnou súčasťou autorského štýlu a tvorby umeleckého obrazu. Propriá môžu niesť hlboký sémantický význam, skryté asociácie a osobitný pohľad na dielo, ktorý odzrkadľuje atmosféru, historickú dobu alebo sociálnu charakteristiku. Správne pochopenie literárnej onomastiky je kľúčom k pochopeniu autorovho diela a ukazuje na štruktúru jeho tvorby. Spoločenský vplyv vlastných mien v umeleckej literatúre sa prejavuje na čitateľovi a je dôležité zohľadniť: autorov výber existujúcich vlastných mien, ich umelecké spracovanie a využitie pri dosahovaní umeleckých cieľov, ako aj tvorbu literárnym pomocou modelov pomenovania, ich účinok na čitateľa a jeho postoj k nim. (Majtán, 1983)

Každý autor by mal mať na mysli, že jeho dielo je určené pre čitateľa a jeho cieľom je zaujať a osloviť práve čitateľa, nielen literárnych vedcov, kritikov alebo onomastikov. Pri snahe autora vzbudiť tento estetický zážitok a poskytnúť čitateľovi

typický obraz spoločnosti alebo prostredia, ktoré je v diele zobrazované, autor čerpá z existujúcich spôsobov pomenovania, modelov a reálnych vlastných mien. Na objektivizáciu postáv a geografických objektov často používa tzv. „krycie pomenovania“, ktoré zahmlievajú skutočnosť, čím sa vyhýba priamej konfrontácii medzi realitou a literárnym textom. Autor často pomenovaním svojich postáv naznačuje čitateľovi ich vonkajšie alebo vnútorné vlastnosti, pôvod, sociálne postavenie, historickú dobu a podobne. Z toho vyplýva, že vlastné mená slúžia nielen na označenie postáv, ale aj na ich detailnejšie charakterizovanie a začlenenie do širšieho kontextu. Spôsob, akým autor vyberá mená pre svoje postavy, je dôkladne plánovaný a tvorí dobre premyslený systém. Preto je možné hovoriť o poetike menovania literárnych postáv v dielach, alebo v tvorbe konkrétneho autora. (Bartko, 1983)

Literárne onymá môžu zahŕňať aj skutočné osoby, mestá, štáty (ako Henrich VII., Anna Boleynová, Londýn, atď.), a to aj napriek tomu, že existujú v reálnom svete, v literárnom diele sa skúmajú ako literárne onymá. Meno postavy je spojené s umeleckým obrazom a dodáva informácie zachytené v samotnom vlastnom mene, pričom zohráva dôležitú úlohu v dielach. Niektoré oblasti literatúry, ako napríklad detská literatúra, sú na takúto obraznosť veľmi citlivé. Súčasní výskumníci literárnej onomastiky upozorňujú na skutočnosť, že v literárnom diele sa nevyskytujú slová bez štylistického ladenia. Samotná analýza mien literárnych postáv môže byť komplikovaná, pretože v dielach nie sú vždy použité iba vlastné mená. Literárne mená môžu obsahovať aj všeobecné pomenovania, ako napríklad mien odvodených od povolania, podobenstiev, prenesených významov, rozprávkových žánrov a kultúrnych kódexov, ale aj nepríznakových (rodných) mien. Táto skutočnosť je najčastejšie pozorovateľná u vedľajších postáv. V literárnych dielach to nie je nevyhnutne pravidlom, pretože aj hlavná postava môže fungovať bez vlastného mena, pričom apelatívum môže prevziať niektoré funkcie vlastného mena, najmä funkciu identifikácie. V závislosti od kontextu diela by sa mali apelatívne označenia postáv interpretovať podobne ako vlastné mená. (Bardakova, 2009)

Ako sme už spomenuli, Pavol Odaloš definoval literárny onymiu (literárnu onymiu) ako „*onymiu fungujúcu na virtuálnej ploche literárneho diela*“ (Odaloš, 2012, s. 10). Okrem toho autor vyprofiloval aj literárnu onomastiku ako disciplínu, ktorá sa zameriava na výskum tvorby a fungovania literárnych vlastných mien v literárnych dielach v rôznych obdobiach literatúry. Tento nový prístup v slovenskej

onomastike zhrňuje a zohľadňuje rôzne aspekty, ako sú typy literárnych vlastných mien a ich funkcie. (Odaloš, 2012)

Typy literárnych podľa P. Odaloša:

1. transpozičné literárny: predstavujú literárny, ktoré si autor sám vytvoril. Ide o autorské literárny, ktoré sú pre daného autora typické a nenachádzajú sa v žiadnom inom diele. Vznikli so zámerom charakterizácie, symbolizácie a evokácie;
2. transferenčné literárny: vznikli na základe preberania z reality;
3. literárny diachronne či synchronne existujúcich osôb/osobností: vstupovali do literárneho textu a zastrešovali text ako reprezentanti spoločnosti. (Odaloš, 2012)

Michal Blich sa zamýšľa aj nad tým, ako vlastné mená v literárnych dielach môžu slúžiť aj na sprostredkovanie obrazu spoločnosti a prostredia, kde sa dej odohráva. Pri výbere mien autor často zohľadňuje aj tzv. „krycie pomenovanie“, aby dielo pôsobilo autentickéjšie a predišlo sa tak možným nežiaducim konfrontáciám so skutočnosťou. Okrem základnej funkcie pomenúvať, identifikovať a odlíšiť osoby, geografické objekty alebo iné prvky umeleckého diela vlastné mená zohrávajú aj široké spektrum vedľajších úloh. Tieto funkcie môžu zahŕňať umiestnenie dejov v čase a priestore a pomáhať nám vyvodzovať charakteristiky postáv, objektov a reálií v dielach. Zdôrazňuje, že výberom vlastného mena autor môže dosiahnuť aj spoločenské zaradenie postáv. (Blich, 1986)

M. Blich tvrdí: „*Literárne vlastné mená svojou typizačnou funkciou ovplyvňujú reálne prostredie aj pri dávaní prezývok a pôsobia aj na rozvoj apelatívnej slovnej zásoby jazyka, keď sa meno hrdinu alebo názov miesta apelativizujú a charakter postavy či charakteristika miesta a prostredia sa stávajú pojmovým obsahom (napr. kocúrkovo, donchuan)*“ (Blich, 1986, s. 132 – 133).

Pri úvahách o pôsobení vlastného mena v literárnej sfére tvrdí, že pri celkovom pohľade na vlastné mená v literárnom diele treba dbať na to:

1. ako autor čerpá z reálne existujúcich vlastných mien;
2. ako ich umelecky stvára a využíva pri realizácii svojich umeleckých zámerov, resp. ako podľa ich modelu sám tvorí literárne vlastné mená;
3. ako vlastné mená literárneho diela pôsobia na čitateľa, ako ich čitateľ prijíma.

Vyššie uvedené tendencie k chápaniu funkcií vlastných mien v literatúre rozširuje Pavol Odaloš, ktorý vymedzuje široké spektrum funkcií literárnych:

- a) identifikačno-diferenciačná funkcia – umožňuje identifikovať a odlíšiť literárne postavy;
- b) temporálno-lokalizačná funkcia – fungovanie literárnych v určitom čase a priestore;
- c) sociálna funkcia – prejavuje sa v pomenovaniach pre sociálne vrstvy;
- d) veková funkcia – prejavuje sa v pomenovaní vekovo odlišných osôb;
- e) vzťahová funkcia – vyjadruje vzťahy medzi postavami;
- f) konvenčná a módna funkcia – tkvie v bežných či nových pomenovaniach;
- g) asociačná (evokačnú) funkcia – vyjadruje asociácie, napr. na povolania postáv;
- h) ideologická funkcia – predstavuje prispôbenie mien štátnej politike;
- i) humorná funkcia;
- j) etymologická funkcia – zameriava sa na vysvetlenie motívu vzniku literárnych. (Odaloš, 2012)

Po tomto komplexnom zhrnutí literárnej onomastiky, ktorej predmetom skúmania sú vlastné mená z diel krásnej literatúry a ľudovej slovesnosti, môžeme prejsť na poslednú časť tejto kapitoly, v ktorej si povieme o spôsobe prekladu literárnych.

1.4 Preklad literárnym v umeleckom diele

V tejto podkapitole sa budeme venovať samotnému preneseniu literárnych do východiskového textu. Ako si povieme neskôr, je obzvlášť náročné prekladať literárnym a taktiež neexistujú jednotné pravidlá na ich preklad, preto si uvedieme možnosti, ktoré nám pomôžu s ich prekladom. Budeme vychádzať najmä z diel autorov, ktorí sa tejto problematike venovali. Sú to nižšie uvedení jazykovedci, literárni vedci a translatológovia.

Ján Vilikovský identifikuje tri hlavné typy cudzích prvkov v prekladovom materiáli: materiálne, kultúrne a jazykové špecifiká, pričom vlastné mená zaradzuje medzi jazykové špecifikácie. (Vilikovský, 1984)

Anton Popovič diskutuje o troch prístupoch k prekladu v závislosti od toho, či v cieľovom texte prevažujú cudzie alebo domáce prvky. Ak sa v prekladovom texte uprednostňujú domáce prvky, hovoríme o naturalizácii. Exotizácia nastáva, keď v cieľovom texte prevažujú cudzie prvky. Tretím typom je text, v ktorom sú cudzie a domáce prvky vyvážené. Takýto prístup nazýva Popovič kreolizujúcim prekladom, ktorý považuje za ideálny typ textu. Avšak v praxi prekladu je tento typ textu skôr utópiou. (Popovič, 1975)

V práci s názvom *Možné svety a ich možné preklady* M. Djovčoš a Z. Kraviarová (2010) diskutujú o problémoch spojených s prekladom fantastických literárnych diel, pričom si uvedomujú, že prekladateľ umeleckej literatúry sa pri preklade fantázie stretáva s mnohými problémami, ako sú autorské neologizmy, vymyslené reálie, mená a miesta, ktoré nie sú súčasťou našej reality. Tieto prvky sa vyskytujú na jazykovej aj kultúrnej úrovni. Autori definujú fiktívny svet, ktorý môže byť buď priamo, alebo nepriamo odvodený od skutočnej reality. Pri nepriamej závislosti sa prekladateľ musí vyrovnáť s treťou (fiktívnou) kultúrou a používa prekladateľské stratégie ako naturalizáciu, exotizáciu, kreolizáciu, výrazové zmeny a posuny. Okrem toho musí prekladateľ zohľadniť zámer autora a čitateľský zážitok. (M. Djovčoš a Z. Kraviarová, 2010)

Dagmar Knittlová tvrdí, že pri preklade vlastných mien má prekladateľ k dispozícii rôzne metódy a postupy, najmä ak cieľový jazyk nemá ekvivalent k daným slovám. Vlastné podstatné mená teda radíme k takzvanej bezekvivalentnej lexike. Taktiež uviedla prekladateľské postupy pri prenášaní propria z východiskového do cieľového jazyka:

1. transkripcia;
2. kalk (doslovný preklad);
3. substitúcia (nahradenie jedného jazykového prostriedku iným);
4. transpozícia (nutné gramatické zmeny v dôsledku odlišného jazykového systému);
5. modulácia (zmena hľadiska);
6. ekvivalencia;
7. adaptácia (substitúcia situácie popísanej v origináli, inou adekvátnou situáciou) (Knittlová, 2010).

Milan Majtán reflektuje význam prekladu vlastných mien a jeho úzke prepojenie s rôznymi faktormi ovplyvňujúcimi tento proces. Kladie dôraz na osobný

prístup a schopnosti prekladateľa, ako aj jeho tvorivosť. Autor zdôrazňuje, že prekladateľ by mal mať na zreteli funkciu vlastného mena v texte a na základe toho by mal rozhodovať o konečnej forme preloženého ekvivalentu. Ďalej uvádza, že prekladateľ má k dispozícii rôzne možnosti vo voľbe vhodného postupu:

1. prekladateľ môže použiť grafematický alebo fonematický prepis propria v cieľovom jazyku;
2. prekladateľ môže požiť morfológickú alebo slovotvornú adaptáciu propria;
3. prekladateľ môže použiť doslovný alebo voľný preklad propria (Majtán, 1992).

Na základe vyššie uvedených postrehov môžeme skonštatovať, že preklad literárnym je náročný a komplexný proces, ktorý vyžaduje od prekladateľa nielen lingvistické schopnosti, ale aj cit pre kontext a funkciu mena v diele. Výber prekladateľskej stratégie je ovplyvnený mnohými faktormi vrátane kultúrnych a jazykových rozdielov medzi východiskovým a cieľovým jazykom. Rozličné metódy a postupy, ktoré sme predstavili, poskytujú prekladateľovi širokú paletu nástrojov na dosiahnutie verného a funkčného prekladu literárnych vlastných mien.

Existuje viacero stratégií, ako prekladať antroponymá. Tejto problematike sa na Slovensku venoval Ján Ferenčík, ktorý pri preklade umeleckého textu a vlastných mien uvádza *„zásadu prenášať cudzie mená a názvy v pôvodnom znení, resp. v ustálenej transkripcii s výnimkou funkčných mien a názvov, prezývok a pomenovaní.“* (Ferenčík, 1982, str.56) Avšak iné stratégie, ako prekladať mená postáv neuvádza (spomína len transkripciu). Preto si ukážeme aj stratégie podľa Fernandes (2006):

1) Interpretácia

Táto metóda sa využíva, keď je dané meno transparentné alebo sémanticky motivované. Autor teda využíva meno zakotvené v lexikóne východiskového jazyka. Prekladateľ sa zameriava na preklad významu mena.

2) Kopírovanie

Prekladateľ jednoducho preniesie dané meno v jeho nezmenenej forme do cieľového jazyka. Takto preložené meno sa však môže prechyľovať ak si to kontext alebo jazyk vyžaduje. Fernandes tiež tvrdí, že tieto mená aj keď sú ortograficky totožné, môžu mať rôznu fonetickú stránku vo východiskovom a cieľovom jazyku.

3) Transkripčia

Táto stratégia sa zameriava na prepis mena tak, aby bolo foneticky, gramaticky alebo morfológicky kompatibilné s cieľovým jazykom. Zvukový tvar mena musí byť zanechaný, alebo aspoň adekvátne podobný originálu. Docieľuje sa to zmenou, odobratím alebo pridaním písmen aby sa zachovala čitateľnosť.

4) Substitúcia

Pozostáva z nahradenia mena východiskového jazyka formálne alebo sémanticky nerelevantným menom (vzhľadom na originálne meno) cieľového jazyka. Obe mená sú však relevantné v ich príslušnom jazyku.

5) Preformulovanie

Úlohou tejto stratégie je rekreácia mena z východiskového jazyka do cieľového so zámerom reprodukovať jeho pôvodný efekt v cieľovej kultúre. Tieto mená sú fiktívne a existujú len vo svete, do ktorého je dielo zasadené.

6) Vynechanie

Táto metóda je veľmi drastická v porovnaní s predošlými, no je akceptovateľná, ak konkrétna postava nie je veľmi relevantná alebo k porozumeniu scény nie je dôležité použiť jej meno. Môže to byť z dôvodu ak bola postava už zmienená, alebo ak sa autor rozhodol použiť celé meno postavy, t.j. krstné meno aj priezvisko, a prekladateľ pristúpil k tejto stratégii a vo východiskovom texte použil len jej krstné meno. Došlo teda k vynechaniu priezviska, tzv. čiastočné vynechanie.

7) Doplnenie

Pri tejto stratégii dochádza k pridaniu dodatočnej informácie na objasnenie daného mena, aby sa znížila nejednoznačnosť a cieľový text bol jednoduchší na porozumenie. Doplnenie môže nastať ak má napríklad jedna postava viac mien, ktorými je oslovovaná.

8) Transpozícia

Tu nastáva zámena jedného vetného člena za druhý tak, aby nedošlo k zmene významu pôvodného textu. Dôvodom je zrozumiteľnosť a rozdielne gramatické stránky východiskovej a cieľovej kultúry a jazyka.

9) Fonologická náhrada

Pri tejto stratégii dochádza k reprodukovaniu fonologickej ekvivalencie. Pôvodné meno je nahradené takým, aby sa docielil podobný zvukový aspekt originálu. Na rozdiel od transkripcie, úlohou takejto náhrady nie je doceliť rovnaký zvukový aspekt ako má originál, ale zmeniť meno tak, aby malo rovnaký zvukový efekt ako má východiskový text.

10) Zaužívaný názov

Ak ide o meno, ktorého preklad je bežne akceptovaný, prekladateľ využije tento variant. Tieto mená sú napríklad historické, literárne alebo geografické. (Fernandes, 2006)

Po komplexnej teórii, ktorá sa týkala predstavenia onomastiky ako vednej disciplíny, zadefinovania jej predmetu skúmania, čiže vlastného mena, jeho rozdelenia, sme sa plynule presunuli na literárnu onomastiku. Venovali sme sa jej podstate a predmetu jej skúmania – literárnym, ktoré sme si následne taktiež rozdelili. V neposlednom rade sme uviedli problematiku prekladu týchto literárnych a možnosti ich transferu do cieľového jazyka. Ako sme už spomenuli, je potrebné poznať motiváciu autora pomenúvať isté postavy, čiže porozumieť jeho systému. Ten je úzko spojený aj so samotným dielom, preto si v tretej kapitole predstavíme autora, dielo a prekladateľky. Predtým je potrebné stanoviť postup pri analýze vlastných podstatných mien a určiť, podľa čoho ich budeme analyzovať. Toto si povieme v nasledujúcej kapitole o metodike výskumu.

2. METODIKA VÝSKUMU

Prvotná fáza praktickej činnosti spočívala v zhromažďovaní informácií o autorovi C. J. Sansomovi a o jeho historicko-detektívnom románe *Temný oheň*. Spoznávanie diela prebiehalo v rámci voľno časového čítania, počas ktorého sme zistili, že sága obsahuje veľa materiálu (vlastných podstatných mien) vhodného na prekladovú analýzu. Na základe týchto zistení sme pokračovali v zhromažďovaní všetkých dostupných slovenských prekladov a originálnych textov ságy.

Po zaobstaraní týchto aj ostatných románov sme pristúpili k selektívnemu čítaniu, zameranému na výber proprií, z ktorých sme zostavili rozsiahly korpus pozostávajúci z antroponým, zooným, toponým a chrématoným, ktoré sme následne rozdelili do menších celkov.

V ďalšej fáze sme analyzovali vybrané vlastné mená v uvedených kategóriách. Používali sme analyticko-komparatívnu metódu, porovnávajúc východiskový a cieľový variant vlastného mena. Výsledkom analýzy každej jednotky je deskripcia prekladateľského postupu, pričom sme sa zamerali na tendencie v preklade na osi exotizácia – naturalizácia, doslovný preklad a transkribované riešenia. Analyzovali sme aj ďalšie prekladateľské postupy ako explikácia, adaptácia, omisia, generalizácia a adícia.

Naprieč výskumnou časťou sme sa snažili prepojiť teoretické a praktické východiská. V záverečnej časti každej analyzovanej kategórie (antroponymá, zoonymá, toponymá, chrématonymá) prinášame zovšeobecnené závery, sumarizujúce dominujúce prekladateľské postupy.

Nakoniec sme priblížili aj negatívne posuny v knihe a navrhli riešenia, ako by sa dali jednotlivé chyby opraviť.

3. PREDSTAVENIE AUTORA, PREKLADATELIEK A KNIHY

V tejto časti diplomovej práce predstavíme autora C. J. Sansoma, prekladateľky knihy *Temný oheň* a na koniec si priblížime samotné dielo, pričom bezprostrednejšie nazrieme do jeho deja.

3.1 Spisovateľ C. J. Sansom (1952 – 2024)

Christopher John Sansom bol britský spisovateľ, ktorý sa narodil v roku 1952 v škótskom Edinburgu. Preslávil sa ako autor historických detektívnych románov, najmä sériou o Matthewovi Shardlakovi. Napísal aj špionážny román *Zima v Madride* a román z alternatívnej histórie *Dominion*. Získal množstvo knižných ocenení vrátane Historickej dýky Ellis Petersovej v roku 2005, 2013 získal cenu Sidewise za alternatívnu históriu a v roku 2022 získal Diamantovú dýku, ktorú dostávajú najlepší autori detektívnych románov za ich celoživotnú činnosť.

Navštevoval Univerzitu Georga Watsona, ale školu opustil bez kvalifikácie. Už vtedy začal písať, a to o šikanovaní, ktorému tam bol vystavený. Následne sa vzdelával na Birminghamskej univerzite, kde získal bakalársky titul a potom doktorát z histórie. Vystriedal rôzne zamestnania, kým sa rozhodol rekvalifikovať na právnika. Pôsobil v Sussexe ako právnik pre znevýhodnených, no právnickú profesiu opustil a stal sa spisovateľom na plný úväzok.

Medzi jeho najznámejšie diela patria knihy zo série o detektívovi Shardlakovi, ktorý je ústrednou postavou pri riešení rôznych zločinov a tajomstiev v tudorovskom Anglicku. Najpopulárnejšie knihy z tejto série sú *Zánik (Dissolution)*, *Temný oheň (Dark Fire)*, *Panovník (Sovereign)* a ďalšie.¹

Diela C. J. Sansoma sa vyznačujú detailným a presným historickým výskumom, ktorý umožňuje jeho knihám oživiť dobové prostredie. Jeho romány si ľudia veľmi obľúbili najmä vďaka jeho schopnosti kombinovať dobre formované postavy s napínavou zápletkou a bohatým historickým pozadím.

Zomrel nedávno, 17. apríla 2024, v hospici v Brightone na chorobu krvi zvanú mnohopočetný myelóm.

¹Preložené z anglického originálu, dostupné na: <<https://www.theguardian.com/culture/2010/nov/15/cj-sansom-interview>>.

3.2 Prekladateľky knihy *Temný oheň*

Prvú časť ságy s názvom *Zánik* prekladal PhDr. Martin Kubuš, PhD. Na druhej knihe, ktorej je venovaná táto diplomová práca, pracovali dve prekladateľky. Začiatok knihy do slovenského jazyka previedla Zuzana Trstenská, ktorá sa však pre iné pracovné povinnosti a časovej tiesni rozhodla spoluprácu s vydavateľstvom AKTUELL ukončiť. Preklad knihy dokončila Veronika Kašáková pod vedením M. Kubuša, pretože to bol jej prekladateľský debut. Tretiu časť ságy taktiež preložila Veronika Kašáková.

Zuzana Trstenská

Vyštudovala slovenský jazyk a literatúru na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave a odvtedy pracuje so slovenčinou na každodennej báze. V minulosti pôsobila ako učiteľka slovenčiny a angličtiny. S prekladom sa prvýkrát stretla ako redaktorka vo vydavateľstve, kde dostala svoju prvú príležitosť preložiť román. Aktuálne sa venuje prekladateľstvu anglickej beletrie. Zuzana Trstenská sa špecializuje predovšetkým na preklady beletristických diel a jej práca zahŕňa preklady románov, poviedok a ďalších literárnych žánrov z anglického jazyka do slovenčiny.

Preložila knihy ako *Bezhviezdne more*, *Krásky a zvieratá*, *Tieň v pahrebe*, *Sila v nás* a ďalšie.²

Veronika Kašáková

Vyštudovala filológiu na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici so zameraním na anglický a španielsky jazyk. Od detstva ju fascinovali knihy a príbehy rôzneho žánru, a aj preto sa vydala smerom umeleckého prekladu. Zatiaľ mala príležitosť pracovať s vydavateľstvami Aktuell a Artforum.

Doteraz preložila knihy ako *Temný oheň* a *Muž, ktorý predával vzduch v svätej Zemi*.

²Dostupné na: <<https://kogneo.org/lectors/zuzana-trstenska/>>.

3.3 Román *Temný oheň*

Pre lepšie pochopenie druhej časti ságy je nevyhnutné, aby sme si priblížili jej prvú časť s názvom *Zánik*. Píše sa rok 1537 a krajina je rozdelená medzi tých, ktorí zostávajú verní katolíckej cirkvi, a tých, ktorí zachovávajú vernosť kráľovi a jeho novozałożenej národnej cirkvi.

Keď v kláštore na južnom pobreží Anglicka dôjde k brutálnej vražde kráľovského komisára, obávaný Thomas Cromwell, generálny vikár kráľa Henricha VIII., poveruje vyšetrovaním Matthewa Shardlaka, človeka rovnako zanieteného v otázkach cirkevnej reformy. Shardlake pôsobí ako právnik v Londýne a jeho konexie ho zaviedli až ku Cromwellovi, ktorý mu natoľko verí, že ho posielá vyšetriť vraždu tak závažnú, že verejnosť o nej ešte nemá ani tušenia.

Tu sa Matthew s jeho mladým spoločníkom stretávajú s rôznymi zápletkami sexuálnych deliktov, sprenevery finančných prostriedkov i velezrady, a keď odhalia ďalšie dve vraždy, musia vraha zastaviť čo najskôr. Na konci knihy ho jeho mladý spoločník Mark Poer opúšťa so ženou, ktorú si našiel v kláštore a Shardlake sa sám vracia do Londýna, kde plánoval pokračovať vo svojej právnickej práci.

V úvode druhej knihy za naším hlavným hrdinom príde istý Joseph Wentworth a prosí ho, aby zastupoval jeho neter, údajnú vrahyňu z Wallbrooku, ktorá vraj zavraždila svojho nevlastného brata. Tá však nechce vypovedať, čo znamená istú smrť. Tu však Shardlakovi opäť skríži cestu Cromwell, ktorý nášmu právnikovi pomôže a odročí prípad o dva týždne. Avšak nebude to zadarmo, generálny vikár od neho chce, aby našiel stratené zásoby temného ohňa, ktorý o dva týždne musí ukázať kráľovi, aby odčinil jeho nemilosť, pretože mu sprostredkoval katastrofálne manželstvo s Annou Klévskou.

Na pomoc mu priradí mladého a statočného Jacka Baraka. Dvojica však vzápätí zisťuje, že to nie je také jednoduché, ako si spočiatku mysleli. Bratia Gristwoodovci, ktorí temný oheň objavili a ukázali ho Thomasovi Cromwellovi, boli zavraždení a oheň bol použitý na spálenie ich domu, kde sa nachádzali všetky dokumenty a recept na jeho výrobu. Neskôr antagonisti Toky a Wright, ktorí pracovali pre vojvodu z Norfolku, najväčšieho nepriateľa generálneho vikára Cromwella, začali zabíjať všetkých, ktorí mali s temným ohňom niečo spoločné a ktorých chcel Shardlake vypočuť a mohli byť pre neho nápomocnou stopou.

V knihe spoznáваме veľa podozrivých postáv a len čo sa dostanú do kontaktu s temným ohňom, ocitajú sa v nebezpečenstve. Rovnako aj naši protagonisti párkrát ušli hrobárovi z lopaty. Čas sa však kráti a Shardlake stále nechápe, kto za tým všetkým môže stáť a ako je možné, že nepriatelia sú vždy o krok vpred. Aby toho nebolo málo, za ten istý čas musí náš právnik vyriešiť aj záhadu vrahyne z Wallbrook, Elizabeth Wentworthovej, pretože verí v jej nevinu a je si istý, že je za tým niečo viac.

V závere sa dozvedáme, že oheň mal celý čas v moci vojvoda z Norfolku, ktorý ho použil na zvrhnutie režimu a zosadenie Cromwella. Jedinou dobrou správou je, že Elizabeth je nevinná a prsty vo vražde jej nevlastného brata mala jeho biologická rodina.

4. ANALÝZA PREKLADU VLASTNÝCH PODSTATNÝCH MIEN

Táto kapitola je venovaná bionymám a abionymám. Ako ďalej spomenieme, v knihe sú bionymá použité v menšom počte a nenájdeme tu dostatočné množstvo postáv a mien, ktoré by postačovali na analýzu tejto práce. Práve preto najväčšiu časť našej diplomovej práce budú predstavovať abionymá, v ktorých budeme podrobne analyzovať prekladateľské riešenia a postupy pri preklade ulíc, budov, štvrtí, mostov, prístavov a hostincov. Začneme bionymami a súvisle sa presunieme k abionymám.

4.1. Bionymá

4.1.1 Antroponymá

V tejto časti sme v skupine antroponým vyčlenili nasledovné kategórie: preklad mien rodov, preklad krstných mien postáv a preklad priezvisk.

V knihe *Temný oheň* sa poväčšine nachádzajú mená vymyslených postáv, avšak nájdeme tu aj skutočné historické postavy, ktoré prispeli k budovaniu Anglicka, ako ho teraz poznáme. Ide teda o kombináciu transpozičných a transferenčných literaroným, ktoré vyčlenil P. Odaloš. Transpozičné literaronymá sú vymyslené autorom a transferenčné literaronymá sú vlastné mená existujúcich proprií v literárnom diele. (Odaloš, 2012) Čo sa týka krstných mien, je ich v texte menej. Postavy sa oslovovali priezviskami a taktiež v knihe nenájdeme ani veľa zvierat. Preto sa prevažne zameriame na priezviská, a to najmä na ženské priezviská.

4.1.1.1 Preklad mien rodov

V prvej podkapitole začneme analyzovať preklad rodov postáv. Uvedieme všetky rody, ktoré sa v knihe vyskytujú a pokúsime sa zanalyzovať všetky prekladateľské postupy a riešenia, ktoré boli pri ich preklade do slovenského jazyka použité. Tu je ich zoznam:

Wentworth Wentworthovci

Vaughan	Vaughanovci
Lancaster	Lancasterovci
York	Yorkovci
Gristwood	Gristwoodovci

K rodom, ktoré nájdeme v knihe a naozaj existovali, patria *Tudorovci*, *Lancasterovci* a *Yorkovci* a nachádzajú sa tu aj rody vymyslené našim autorom: *Gristwoodovci*, *Wentworthovci* a *Vaughanovci*. Tu zmena v preklade nenastáva, ako pri menách reálnych historických osobností, čomu sa budeme venovať v nasledujúcej kapitole.

Pri preklade uvedených osobných mien rodov sme si všimli stratégiu, ktorá je typická pre tvorbu slov v slovenskom jazyku. Prekladateľky sa rozhodli pridať k pôvodnému menu kolektívnu príponu „-ovci“, čím do textu vniesli prvky naturalizácie. Tento tvorivý postup s príponou „-ovci“ sa pravidelne opakuje či už pri rodoch existujúcich, ale aj vymyslených, ktoré sa v knihe vyskytujú.

4.1.1.2 Preklad krstných mien postáv

Táto časť diplomovej práce sa zaoberá analýzou rôznych postupov, ktoré prekladateľky použili pri preklade krstných mien postáv. Pracujeme s dvoma termínmi – exotizácia a naturalizácia, pričom sledujeme, či v cieľovom texte dominujú exotizačné alebo naturalizačné tendencie. Exotizácia sa vyskytuje, keď cudzie prvky prevládajú v preklade pre silnejší vplyv vonkajšieho prostredia, zatiaľ čo naturalizácia je situácia, keď dominujú domáce prvky v dôsledku silnejšej aktivity vnútorného prostredia. Teda v preklade prevládajú domáce prvky nad cudzími. Na opačnej strane stojí na osi *my* – *oni* naturalizácia, ktorá predstavuje situáciu, keď je aktivita vnútorného prostredia silnejšia ako aktivita vonkajšieho prostredia. Z toho vyplýva, že v texte prekladu prevládajú prvky domáce nad prvkami cudzími. (Popovič, 1971) Taktiež budeme pracovať aj so stratégiami, ktoré nám poskytol Fernandes (2006).

Je dôležité poznamenať, že prekladateľky knihy sa krstné mená rozhodli neprekladať. Niektoré mená ako Sabine, Alice, David, Joseph

alebo Mary by sa preložiť, samozrejme, dali, avšak neskôr by došlo k nekonzistentnosti v preklade, pretože niektoré mená sa jednoducho preložiť nedajú a neexistuje slovenský ekvivalent týchto mien. Prekladateľky sa správne rozhodli mená ponechať v origináli a použiť ich transkripciu do slovenského jazyka v súlade s kánonom a zásadami Slovenskej prekladateľskej školy, ktorej princípom sa podrobnejšie venuje Ján Ferenčík v knihe Kontexty prekladu z roku 1982. Podľa tejto školy je „*zásadou uvádzať cudzie miestne a osobné názvy v pôvodnom znení alebo ich prepisovať podľa ustálenej transkripcie. Výnimku pripúšťať len pri významovonosných názvoch alebo funkčných prezývkach*“ (Ferenčík, 1982, s.56). Podľa Fernandesu v tomto prípade ide o stratégiu kopírovať vlastné mená do cieľového jazyka. (Fernandes, 2006)

Transkripcia je v tomto prípade transfer vlastného mena z východiskového jazyka do cieľového jazyka, pričom pri preklade nenastáva zmena, ktorá by formu vlastného mena v cieľovom jazyku akokoľvek ovplyvnila: *Matthew Shardlake, Elizabeth, Joseph, Edwin Wentworthovci, Stephen Bealknap, Michael Gristwood, Guy Malton, Gabriel Marchamont, Godrey Wheelwright*. V uvedenej skupine si môžeme všimnúť cudzosť mien, ktorá sa v preklade reflektuje, v tomto prípade ide o prvky exotizácie v preklade. Jedným z dôvodov môže byť podľa Vilikovského fakt, že na zachovanie cudzojazyčnej podoby mien silno vplýva aj záujem o zachovanie autenticity lokalizácie diela a postavy; v tomto prípade ide o mužské rodné mená (Vilikovský, 1984).

Ďalším prvkom exotizácie v preklade rodných mien je prenášanie koncovej samohlásky *-e* do slovenského jazyka. Takéto zakončenie je pre náš rodný jazyk netypické najmä vďaka tomu, že vo výslovnosti toto *e* absentuje. Takéto mužské mená sa v knihe nevyskytujú. Avšak ženských rodných mien tu nájdeme viacero, sú to mená ako napríklad: *Alice, Sabine, Betsabe* (tomuto menu sa budeme ešte venovať neskôr). V tomto prípade sa nám vynárajú dve možnosti prenesenia týchto mien do cieľového jazyka. Jednou zo stratégií je exotizácia a presná transkripcia alebo kopírovanie do slovenského jazyka, tú vidíme použitú v tomto prípade. Druhou stratégiou je naturalizácia alebo transpozícia (tu

by sa však nemenil vetný člen v mene ako tvrdí Fernandes ale len jedna graféma), a to zmenenie koncovkej samohlásky *e* na *a*. Čiže mená by sa zmenili na *Alica*, *Sabina*, *Betsaba*. Tieto zmeny nám cieľový text veľmi neovplyvňujú, avšak môžu pomôcť prekladateľovi a čitateľovi z hľadiska lepšej výslovnosti a skloňovateľnosti.

Jediné meno, ktoré v knihe nájdeme zmenené, je *Betsabe*. Vo východiskovom texte je toto meno uvedené ako *Batsheba*. Spomínali sme už zásady slovenskej prekladateľskej školy, kde sa píše, že vlastné mená sa do cieľového jazyka neprekladajú. Tu je však rozdiel v tom, že toto meno je idióm z biblie a slovenský ekvivalent pre túto biblickú postavu je *Betsabe* alebo *Batšeba*.³ Ak by použila poslovenčené meno *Batšeba*, kontextovo by to do knihy nezapadlo, pretože sa tu nachádzajú len anglické mená. Ďalšou výhodou prekladu tohto idiómu je, že sa *Betsabe* neskloňuje, čo nám uľahčuje jeho ďalšie používanie.

Ďalšou skupinou mien sú mená ľudí, ktorí reálne existovali a vystupujú v knihe. Podľa Fernandesu sú to *zaužívané názvy*, v tomto prípade mená. Ak ide o meno, ktorého preklad je bežne akceptovaný, prekladateľ využije tento variant. Tieto mená sú napríklad historické, literárne alebo geografické. (Fernandes, 2006). Sú to mená ako: *Anne of Cleves*, *Edward III*, *Catherine Howard*, *Nan Bullen*. Tieto mená známych osobností, šľachty, kráľov a kráľovien nájdeme aj v slovenských prameňoch a boli už do slovenčiny preložené. Prekladateľky sa rozhodli použiť naturalizáciu a preložiť ich do slovenského jazyka, čo, samozrejme, považujeme za dobrú a jedinou prípustnú stratégiu. V tomto prípade by transkripčia nefungovala a určite by nebola správna. Ich preklad znie: *Anna Klévska*, *Eduard III.*, *Katarína Howardová*, *Anna Boleynová*.

Jediným špecifickým menom v tejto skupine je *Nan Bullen*, pretože to nebolo pravé meno Henrichovej druhej manželky, aj keď sa mu veľmi podobalo. *Bullen* bolo priezvisko, ktoré používala Annina rodina. Jej meno sa „pofrancúzštilo“ na *Boleyn* v dôsledku jej pobytu na francúzskom dvore. Francúzi považujú meno *Bullen* za dosť zložitú a zmena na *Boleyn* im pravdepodobne pomohla. A keď sa vrátila, tento

³Dostupné na: <<https://biblia.sk/citanie/ssv/2sam/11>>.

pravopis si ponechala, pravdepodobne preto, že to znelo vznešenejšie a očarujúcejšie ako *Bullen*.

Čo sa týka *Nan*, to bolo bežné domáce meno pre *Anne*. Takže tým, že sa o nej hovorilo ako o „*Nan Bullen*“, a nie ako o „*Anne Boleyn*“, ju ľudia slovne urážali, čím vlastne hovorili: „*Je len jedna z nás, nič výnimočné!*“⁴

4.1.1.3 Preklad priezvisk

Prekladateľky sa rovnako ako pri krstných menách rozhodli priezviská postáv neprekladať, používali čisto transkripciu a pri skloňovaní používali derivačné prípony. Považujeme to za správnu stratégiu, pretože v texte sa nenachádza ani jedno meno alebo priezvisko, ktorého preklad by bol možný alebo v slovenčine funkčný.

Špecifickou skupinou priezvisk v knihe sú priezviská so zdvojeným *ll*, čo považujeme za exotizačný prvok, ktorý je pre slovenský jazyk atypický. Sú to priezviská ako: *Hollyes*, *Skelly*, *Cromwell*. Tieto grafémy nie sú súčasťou pravopisu slovenského jazyka, čo spôsobuje, že text pôsobí voči čitateľovi exoticky. Úpravy súvisiace s odstránením zdvojených hlások môžu mať praktický význam, pretože pravopis sa tým zjednodušuje, avšak je to nesystémové a odporuje to zásadám Slovenskej prekladateľskej školy. Tie tvrdia, že cudzie miestne a osobné názvy sa majú ponechať v pôvodnom znení alebo prepísať ustálenou transkripciou.

Špecifické priezvisko je *Bullen*, kde si môžeme všimnúť, že v tejto forme sa tam nachádza zdvojené *l*. Pri „pofrancúzštenej“ podobe tohto priezviska *Boleyn* ho tam však už nenájdeme. Rovnako v preklade sa nachádza iba jedno *l*: *Boleynová*.

Ako sme už predtým uviedli, antroponymá označujúce ženské priezviská sa pri preklade považujú za špecifické. Pri preklade z východiskového do cieľového jazyka ženských postáv prekladateľky použili rovnakú stratégiu ako pri prenesení mien rodov. Podľa tejto stratégie M. Majtána (1992) prekladateľ môže použiť morfológickú alebo

⁴Preložené z anglického originálu, dostupné na: <<https://www.thevintagenews.com/2021/09/02/six-mysteries-about-anne-boleyn-or-should-that-be-nan-bullen/>>.

slovotvornú adaptáciu propria a prispôbiť sa tak jazykovému systému cieľového jazyka. Najprv však začali prvou stratégiou D. Knittlovej (2010) a tou je transkripcia, t.j. úplný grafematický alebo fonematický prepis do cieľového jazyka. Potom sa však museli prispôbiť slovenskému jazyku a prechyľovať, čiže použili koncovku „-ová“. Ladislav Dvonč sa k prechyľovaniu vyjadruje: *„Používanie cudzích mužských priezvisk ako ženských sa v slovenčine na pozadí všeobecne sa uplatňujúceho prechyľovania javí ako neprirodzené, odporujúce duchu a zákonitostiam nášho jazyka“* (Dvonč, 1996, s. 172). Podobný názor má aj Ladislav Bartko, podľa ktorého sme v dnešnej dobe obeťami prudkého návalu módy neprechýľovať priezviská cudzích ženských autoriek. Vcelku ide podľa autora o akceptáciu mylného názoru, že prechyľovacou príponou dochádza k zmene podoby priezviska (Bartko, 2000). Zástancom prechyľovania je aj Martin Ološtiak: *„V umeleckom štýle hrá dominantnú úlohu estetický činiteľ, ktorému sa podriaduje aj prechyľovanie. Prekladateľ pritom primárne sleduje aspekt funkčnej ekvivalencie originálu a prekladu. Mená ženských postáv sa väčšinou uvádzajú v prechýlených podobách.“* (Ološtiak, 2001, s. 304)

V preklade sa používa prípona, ktorá evokuje domáce prvky, keďže v slovenskom kultúrnom kontexte je bežné pridávať ženským priezviskám príponu „-ová“. Text obsahuje zástupcov ženských osobných mien so zdôraznením formálnej stránky priezviska: *Joan Woodová, Elizabeth Wentworthová, Betsabe Greenová, Katarína Howardová, Honor Bryanstonová*. Zistili sme, že táto prípona je systematicky používaná v knihe pri ženských priezviskách a zachováva princíp konzistencie prekladu, pričom rešpektuje konvencie prijímajúcej kultúry.

4.1.2 Preklad zooným

Zoonymá predstavujú vlastné mená zvierat, ktoré sa v našej knihe veľmi neobjavovali. Jediné zvieratá, ktoré sme mohli v knihe pozorovať častejšie, boli kone Shardlaka a Baraka. Objavilo sa tu aj meno medveďa, ktorý „vystupoval“ na medvedích zápasoch. Prezývali ho veľký *Magnus*. Prvý kôň

hlavnej postavy mal meno *Chancery* (ten, bohužiaľ, ku koncu knihy zahynul) a druhý kôň sa volal *Genesis*. Taktiež sa tu spomína aj Barakova kobyla *Sukey*.

Tu sa prekladateľky rozhodli pre exotizačnú stratégiu a ponechali mená koní v origináli, čo je správna stratégia, pretože Shardlake svojho koňa pomenoval podľa ulice, na ktorej býval –Chancery Lane. Ekvivalent tejto ulice v slovenčine neexistuje, čiže, samozrejme, je správne toto meno neprekladať. Čo sa týka druhého koňa *Genesis*a, tu nepoznáme motiváciu, podľa ktorej bol tento kôň pomenovaný a prekladateľky dobre dodržali stratégiu exotizáciea meno ponechali. Môžeme sa domnievať, že kôň je pomenovaný podľa prvej knihy Starého zákona – *Genezis* (po anglicky *Genesis*), čo znamená začiatok, pôvod. V kontexte Shardlake tohto koňa dostal hneď po smrti *Chanceryho* od Lorda Cromwella. Keď zoberieme do úvahy, že ho dostal ku koncu knihy, kde sa neskôr dozvedáme, že Cromwell bol zvrhnutý a k moci sa dostali pápeženci, môže mať toto meno význam nejakého nového začiatku, novej zrady a nového prípadu, ktorému sa bude Shardlake v ďalšej knihe venovať. Toto sú však len naše domnienky, v knihe to nezaznelo a nie je to ani nijakým spôsobom potvrdené. Čo sa týka medveďa s menom *Magnus*, nepoznáme ani motiváciu za jeho menom a taktiež pre toto meno neexistuje slovenský ekvivalent a transkripcia je pri ňom namieste. Tu je veľmi pravdepodobné, že meno je prevzaté z latinského jazyka, kde *Magnus* znamená veľký, vznešený – čo sú kritériá, ktoré medveď spĺňal, pretože bol najväčší zo všetkých a bol hlavným bodom programu. Túto teóriu nám indikuje len kontext v knihe. Pri všetkých troch menách prekladateľky použili transkripciu z východiskového jazyka a pri ich skloňovaní používali derivačné prípony ako pri priezviskách postáv. Derivačné prípony boli použité podľa štvrtej stratégie D. Knittlovej (2010) a tou je transpozícia, kde je nutné použiť gramatické zmeny v dôsledku odlišného gramatického systému.

V tejto kapitole sme si priblížili a rozanalyzovali všetky bionymá, ich pôvod, preklad a stratégie použité pri ich prenose do cieľového jazyka. Ako sme už spomínali, abioným je v texte oveľa viac, a preto sa priblížime k hlavnej časti našej diplomovej práce. V nasledujúcej časti budeme postupovať rovnako, ako v tejto a priblížime si všetky neživé vlastné podstatné mená.

4.2 Abionymá

4.2.1 Toponymá

Pod toponymá, ako sme uviedli v prvej kapitole v kategorizácii proprií podľa Blichu (1986), zaradíme širokú škálu vlastných mien, ako sú napríklad choronymá, ojkonymá, anojkonymá, hydronymá, oronymá, pozemkové mená a hodonymá. Všetky abionymá sú reálne objekty, ktoré sa v Londýne nachádzajú alebo nachádzali, čo znamená, že podľa P. Odaloša ide o transferenčné literaronymá (Odaloš, 2012). V knihe *Temný oheň* sa však niektoré z týchto druhov vlastných mien nenachádzajú. Budeme analyzovať hlavne preklad ojkónym, čo zahŕňa vlastné mená mestských štvrtí, mostov, prístavísk a schodísk, ktoré z nich vedú. Ďalej sa budeme venovať prekladu orónym, medzi ktoré zaradíme nádvoría, dvory a parky. Neskôr prejdeme na hodonymá, kde rozoberieme názvy ulíc.

Budeme využívať analyticko-komparatívnu metódu, ktorá zahŕňa porovnanie východiskového a cieľového ekvivalentu, ako aj ich hĺbkovú štruktúru a sémantiku. Pri hodnotení adekvátnosti prekladu zoberieme do úvahy aj rovnováhu medzi domácimi a cudzími prvkami.

4.2.1.1 Choronymá

Dej knihy sa odohráva v historickom Londýne, presnejšie v jeho centre, kde nájdeme aj všetky naše analyzované abionymá. Iné väčšie územné celky, ktorých analýza by bola potrebná a dôležitá, v knihe nenájdeme, pretože slovenské ekvivalenty pre tieto územné celky sú rovnaké ako v anglickom jazyku. Centrum diania nášho románu a taktiež centrum Londýna sa v anglickom jazyku nazýva *City of London*. V slovenskom preklade ekvivalentom pre toto choronymum je *centrum Londýna* alebo v knihe nájdeme úplnú generalizáciu, čisto len ako mesto *Londýn*.

4.2.1.2 Ojkonymá

Medzi ojkonymá zaraďujeme osadné alebo miestne názvy. V našom prípade sú to mestské štvrte, parky, dvory a nádvoría, mosty, prístaviská a schodiská.

Čo sa týka mestských štvrtí, pri každej je podľa nás dôležité použiť explikáciu. V knihe nájdeme štvrte ako *Shoreditch*, *Billingsgate* alebo *Charing Cross*. Prekladateľky v každom prípade použili transkripciu z originálu, čo jednoznačne môžeme považovať za exotizačné smerovanie prekladu. Taktiež pokiaľ sú tieto miesta v knihe spomenuté po prvýkrát, považujeme za efektívne explikovať, že ide o mestské štvrte. Napríklad: „Plavili sme sa po Temži popri *štvrťi Billingsgate*.“

V knihe veľa zmienok o londýnskych mostoch nenájdeme, aj napriek tomu, že sa ich v meste nachádza veľa. Spomínajú sa len dva:

1. *Fleet Bridge*

Na osi naturalizácie a exotizácie sa prekladateľka priklonila k exotizácii a ponechala názov v origináli. V slovenskom jazyku pre takýto most ekvivalent neexistuje. Považujeme však za potrebné uviesť, že ide o most, pretože nie všetci čitatelia vedia po anglicky a dokážu si slovo *bridge* preložiť ako most.

2. *London Bridge*

Londýnsky most. Prvýkrát sa stretávame s prekladom vlastného podstatného mena a naturalizáciou. Ekvivalent *Londýnsky most* nájdeme aj v Slovenských národných korpusoch a teda je správne toto vlastné meno preložiť. Pre konzistentnosť prekladu by sme teda odporúčali preložiť aj prvý spomínaný most ako *Fleetsky most*.

Nádvoría, dvory a parky tvoria druhú najväčšiu časť ojkoným v našej diplomovej práci. Tu môžeme taktiež pozorovať rovnakú stratégiu ako pri preklade mestských štvrtí a tou je transkripcia do východiskového jazyka a exotizácia.

3. *Westminister stairs*

Tu sa prekladateľka rozhodla preložiť názov použitím prívlastku, čo je dobrá stratégia a myslíme si, že mohla byť v texte viackrát. Taktiež predtým v texte je napísané, že Shardlake s Barakom idú do Westminsteru. Bolo by efektívne uviesť, že Westminster je londýnska štvrť, kde sa nachádza parlament. Prvýkrát sa s touto stratégiou naturalizácie stretávame pri preklade London Bridge.

4. *Three Cranes Stairs*

Druhá prekladateľka sa rozhodla taktiež pre naturalizáciu a ojkonymum preložila ako *Schody v Prístavisku troch žeriavov*. V druhej časti prekladu nájdeme preložených viacero prístavov a hostincov, samozrejme, pokiaľ to názov dovoľuje. Tu môžeme prístav preložiť jednoducho. Otázkou však zostáva, či je to potrebné a správne. Nájdeme tu aj explikáciu, že ide o prístavisko. Zatiaľ to však nebolo nikde uvedené. Z kontextu vyplýva, že ide o miesto, kde Shardlake ukotvil loďku a vydal sa na ulicu Lothbury. Tu však môžeme pozorovať problém pri takomto preklade, pretože ďalej v knihe sa nachádza aj názov ulice, podľa ktorej bolo prístavisko pomenované, pretože sa na nej nachádza mnoho žeriavov. Tomu sa však budeme venovať neskôr.

Čo sa týka schodísk, ktoré vedú z prístavísk, oba názvy sú v texte preložené. Aj keď sme predtým niektoré propriá neodporúčali prekladať, tu to znie funkčne a nenarúša to čitateľnosť textu. Problém však nastáva pri preklade názvov ulíc a štvrtí, podľa ktorých boli prístaviská a schody pomenované. Pretože ako ďalej spomenieme, *Prístavisko Three Cranes* je pomenované podľa ulice *Three Cranes Lane*, ktorej názov však už preložený nebol. Preto by sme odporúčali zvoliť jednu stratégiu pri preklade miest, ktoré sú pomenované podľa iných objektov a územných celkov v knihe.

5. *Queenhithe*

Mestská štvrť, ale aj prístavisko. Tu je použitá transkripcia a prvýkrát sa s týmto ojkonymom v knihe stretávame v kontexte, že Joseph býva v hostinci pri Queenhithe. Tu je potrebné uviesť, či ide o prístavisko alebo mestskú štvrť. Keďže sa tu nachádza prepozícia *pri*, domnievame sa, že ide o prístavisko, kde sa hostinec nachádza. Na strane šesťdesiatštyri sa Queenhithe objavuje znovu a tu je už aj explikácia, že je to štvrť, samozrejme v inom kontexte a použitá je tu správne.

6. *Vintry Wharf*

Preložené ako *prístavisko vo Vintry*. Tu si môžeme všimnúť rozdiel v preklade prístavísk a aj celkovo viacerých proprií prvej prekladateľky a druhej. Prvá prekladateľka sa prikláňala k exotizácii, čo si môžeme všimnúť a povieme si pri analýze prístaviska *Salt Wharf*. Druhá prekladateľka mala tendenciu názvy naturalizovať a viac explikovať väčšinu proprií. S týmto prekladom si poradila určite lepšie: „*Cez malé okno som videl prístavisko vo Vintry plné skladísk.*“ (Sansom, 2022, s. 292)

7. *Salt Wharf*

V prvej časti knihy je toto prístavisko neprekladané a je použitá iba transkripcia z východiskového jazyka. V druhej časti sa druhá prekladateľka rozhodla toto miesto doslovne preložiť ako *Solné prístavisko*. Tu však dochádza k nekonzistentnosti prekladu.

4.2.1.3 Oronymá

K oronymám podľa Blichu patria názvy nesídelných objektov, hôr, pohorí, kopcov, skál, jaskýň, nížin, rovín, úbočí a iné, ako sme spomenuli v prvej kapitole v kategorizácii vlastných podstatných mien. My sa prevažne budeme venovať dvorom, nádvoriam a parkom.

1. *New Palace Yard*

Toto nádvorie je v slovenskom preklade ponechané v origináli. Ide o nádvorie pri Westminsterskom paláci, ktoré je pre verejnosť neprístupné. Slovenský čitateľ, ktorý nevie po anglicky, si vie len ťažko pri pojme *Yard* predstaviť, o čo ide. Preto by sme odporúčali použiť stratégiu generalizácie, čo by sa priblížilo k naturalizácii a preklad by v kontexte znel: „Zastali sme na nádvorí Westministerského paláca, aby sme lapili dych.“ (Sansom, 2022, str.105)

2. *Coney Garth*

Pri tomto názve oblasti sa prekladateľky taktiež rozhodli použiť transkripciu. Neskôr je v knihe napísané, že sa tu nachádza aj sad, kde chlapec lovil zajace a našiel tam zvyšky Marchamoutovho tela. Po rozsiahlejšom vyhľadávaní na internete, sme sa dozvedeli, že ide o časť vonkajších priestorov a záhrad v Lincolnovej súdnej akadémii.⁵ Tento úsek je zarastenejší a divokejší ako ostatné upravené časti záhrad. Používal sa na lov zajacov a práve preto má názov *Coney Garth*. Zastarane *Coney* po anglicky znamená *králik*, poprípade *zajačina*. *Garth* je ekvivalent pre trávnatú plochu alebo záhradu. Pokiaľ by sa prekladateľky priklonili k naturalizácii a túto plochu preložili, mohla by znieť ako *Zajačí sad*. Prekladateľky sa však vo väčšine prípadov rozhodli pre transkripciu s adíciou alebo explikáciou. *Zajačí sad* znie ľubozvučnejšie a kreatívnejšie, avšak musíme prihliadať na to, že také miesto ani v Londýne a ani v iných paralelných zdrojoch nenájdeme. Preto považujeme za správne ponechať slovo v origináli, aby sa dalo lepšie dohľadať na internete.

3. *Finsbury Green*

Z kontextu knihy sa dozvedáme, že sa tu nachádzali veterné mlyny a v názve je *green*, čo znamená *zelená*, *zeleň* alebo *zatrávnená*

⁵Preložené z anglického originálu, dostupné na: <<https://www.lincolnsinn.org.uk/the-estate/our-gardens/>>.

plocha. To však čitateľ nemusí vedieť a môže si teda iba domyslieť, že ide o nejaký park alebo lúku. V dnešnej dobe toto miesto nájdeme len ako *Finsbury Park*. Kedysi však bolo súčasťou veľkého lesu *Hornsey Wood*, ktorý nasledovne začali Angličania vyrubovať. Neskôr sa na týchto vyrúbaných pahorkoch začali stavať hostince a čajovne, do ktorých si chodili ľudia oddýchnuť od ruchu veľkomiest (Hayes, 2001). V tej dobe by sme teda mohli toto miesto pomenovať *Finsburská pahorkatina* alebo *lúka*. Táto stratégia dáva možnosť čitateľovi si lepšie predstaviť výzor tohto miesta. Ďalšou možnosťou by bola explikácia: *park Finsbury Green*, čo by zas pomohlo čitateľovi si miesto dohľadať na internete a dozvedieť sa o ňom viac.

4. *Hampstead Heath*

Pri preklade tohto parku alebo nádvorja už ako pri jedinom oronymy explikáciu nájdeme: *park Hampstead Heath*. Tu ju však považujeme za nesprávnu, pretože slovo *park* v tomto prípade do histórie a výzoru tejto oblasti nezapadá. *Heath* po anglicky znamená vresovisko alebo planina. V knihe však toto miesto nehrá dôležitú úlohu preto, sa len pre čitateľovu lepšiu predstavu miesta prikláňame k prekladu a naturalizácii *Hampsteadská planina*, aj keď tendencia pri tejto kategórii proprií bola zväčša vlastné mená neprekladať.

4.2.1.4 **Hodonymá**

Hodonymá sú v našom prípade názvy dopravných ciest čiže ulíc. Dajú sa považovať aj za chrématonymá. Preto ich zámerne uvádzame ako poslednú podkapitolu premostujúcu k chrématonymám. V knihe nájdeme veľké množstvo ulíc. Pri všetkých uliciach prekladateľky použili stratégiu transkripcie do cieľového jazyka, čo považujeme za dobrú stratégiu a taktiež dodržiujú pravidlá slovenskej prekladateľskej školy. Nájdeme tu však aj rozdiely medzi prekladom prvej časti a prekladom tej

druhej. Prvá prekladateľka ulice len transkribovala, zatiaľ čo druhá prekladateľka pri niektorých uliciach používala explikáciu, čo je ešte vhodnejšie.

Problém nastáva pri uliciach, od ktorých sa odvodili názvy iných toponým, ako napríklad *Three Cranes Lane*. Tú si zanalyzujeme neskôr. Pri väčšine ulíc v anglickom názve nájdeme slovo *street* (*Fleet Street*, *Little Britain Street*, *Blue Lion Street*), *row* (*Paternoster Row*, *Budge Row*), *lane* (*Lad Lane*, *Three Cranes Lane*, *Chancery Lane*). Odporúčali by sme aspoň pri prvom výskyte názvu ulice explikovať, o aký typ *propria* ide, aby si čitateľ zvykol, že *street*, *row* a *lane* sú ulice. Nachádzajú sa tu však aj ulice, ktoré takéto bližšie určenie nemajú: *Cheapside*, *Ludgate Hill*, *Shambles*, *Lothbury*. V týchto prípadoch je určite potrebné použiť explikáciu, pretože tu nám nič neindikuje to, že ide o ulicu. Napríklad *Hill* je po anglicky kopec. V tomto prípade je to však ulica a je chyba, že pri takomto názve sa použila transkripcia. Ďalším problémom je nekonzistentnosť v preklade, pretože, ako sme už spomínali, stratégie oboch prekladateľiek sa líšia. Ďalšou chybou je nepravidelné uvádzanie explikácie, pri niektorých uliciach, ako napríklad *Fleet Street*. Pri nej v prvej časti prekladu explikáciu nenájdeme, neskôr už áno.

1. *Three Cranes Lane*

Ulica *Three Cranes Lane*. Explikácia je tu použitá, samozrejme, správne, avšak problém nastáva v preklade tejto ulice. *Three Cranes Wharf* sme preložili ako *Prístavisko troch žeriavov* a ulicu, na ktorej boli žeriavy a podľa ktorej bolo prístavisko pomenované, sme nechali v origináli len s vysvetlením, že ide o ulicu. V tomto prípade by sa mali aj prístavisko, schodisko, aj ulica volať jednotne. Čiže buď pomenujeme prístavisko ako: *Prístavisko Three Cranes* a ulicu ponecháme v origináli tiež, alebo ulicu taktiež preložíme ako: *Ulica troch žeriavov*. Doteraz sa však ulice neprekladali a pre konzistentnosť v preklade, by bolo lepšie ponechať obidva názvy v origináli len s použitím explikácie.

Analýza prekladu toponým preukázala v mnohom paralely postupov využitých pri preklade antroponým a zooným. Prekladateľky pri prenose proprií zväčša používali transkripciu, ktorá pôsobí exotizačne. Jediným naturalizačným prvkom v preklade bola explikácia, ktorá je v týchto prípadoch prekladu veľmi funkčná, avšak pri viacerých toponymách absentovala. Ďalšou časťou štvrtej kapitoly je analýza prekladu chrématoným, kde nájdeme možno viac prekladateľských stratégií a nakoniec sa pozrieme aj na negatívne posuny v preklade.

4.2.2 Chrématonymá

Chrématonymá definujeme ako vlastné mená objektov vytvorených ľudskou činnosťou. Na analýzu prekladu chrématoným používame model pohybujúci sa na osi exotizácia – naturalizácia, pričom sa zameriavame na rôzne prekladateľské metódy a postupy, ktoré sa pri preklade týchto mien uplatnili. V tejto časti práce analyzujeme vlastné mená inštitúcií, spoločenských javov a výsledkov spoločenskej činnosti. Každá hlavná skupina vlastných mien je ďalej rozdelená na konkrétnejšie podkategórie. Medzi chrématonymá zaradíme vlastné mená inštitúcií, ktoré sa v našom texte nachádzajú v početnom množstve, ďalej sú to vlastné mená spoločenských javov (akcionymá) a v neposlednom rade sú to aj vlastné mená výsledkov spoločenskej činnosti. V tejto kapitole sa budeme venovať najmä prekladu inštitúcií, udalostí, zákonov, expresívnych výrazov a prekladu fráz prebratých z latinčiny a francúzštiny.

4.2.2.1 Preklad vlastných mien inštitúcií

1. *Guildhall*

Proprium *Guildhall* nie je ani v jednej časti preložené alebo explikované. *Guildhall* je občianska sála a budova súdu. Tu opäť pozorujeme potrebu explikácie.

2. *Lincoln's Inn*

V prvej časti prekladu je použitá transkripčia, čo je podľa nášho názoru nesprávne, pretože čitateľ nemá ako vedieť, čo je to za inštitúciu. V druhej časti prekladu je to však už preložené ako *Lincolnova súdna akadémia*, čo je určite lepšie riešenie, pretože tieto inštitúcie sú špecifické a nachádza sa v nich viacero budov, ktoré sa taktiež v knihe spomínajú. Je potrebné čitateľovi ukázať, že *Inn* je väčší komplex budov a preklad akadémie je efektívny. *Innom* sa neskôr budeme ešte venovať, pretože sú v knihe spomínané často.

3. *King's Bench*

Preložené ako *vrchný súdny dvor*, *Súd Kráľovej lavice*. Tu si môžeme všimnúť stratégiu doslovného prekladu tohto chrématonyma obohateného o explikáciu. *King's Bench* je najvyšším súdom v Anglicku podliehajúci kráľovi. V tomto prípade by sa dala použiť aj generalizácia: *Najvyšší kráľovský súd*.

King's Bench sa znovu nachádza aj na strane tridsaťšesť, kde už je preložený len ako *Kráľova lavica* bez explikácie. Na strane stodvadsaťjeden môžeme znovu vidieť toto pomenovanie najvyššieho súdu, ktorý už druhá prekladateľka preložila ako *Súd kráľovskej*, a nie *kráľovej lavice*. Nejde o veľký posun, avšak nastáva tu ďalšia zbytočná nekonzistentnosť v preklade, ktorej by sme sa mohli vyhnúť generalizáciou. V tomto prípade sa však prikláňame k adjektívu *kráľovská lavica*, pretože sa vzťahuje na jednu presnú lavicu. Privlastňovacie adjektívum *kráľova* nám môže označovať viacero lavíc, čo v tomto prípade nie je dobré riešenie.

4. *Newgate*

Do cieľového jazyka prenesená ako *Väzenie Newgate*, správne použitá explikácia.

5. *Tyburn*

V origináli bolo spomenuté len miesto *Tyburn*, kde pošlú Elizabeth Wentworthovú za jej čin. Prekladateľka však tomuto miestu dala prívlastok *popravisko Tyburn*, čo je v tomto prípade veľmi správne a vhodné. *Tyburn* bolo kedysi jedno z najznámejších a najobávanejších miest v Londýne, kde sa vykonávali popravy obesením. (McKenzie, 2007)

6. *Mercer's Hall*

Opäť sa tu stretávame s transkripciou a exotizačnou stratégiou prekladu propria. Avšak neskôr v knihe a pri ďalšej inštitúcii tohto typu sa môžeme stretnúť s ďalšou nekonzistentnosťou v preklade. *Mercer's Hall* je budova, kde sídli jedna z najstarších a najväčších livrejských obchodných spoločností Londýna. Edwin Wentworth, otec Ralpha a Avice bol obchodníkom a významným funkcionárom tejto spoločnosti. Aby sme boli v preklade konzistentný, je potrebné si ustáliť prekladové stratégie v texte. Pokiaľ sa slovo *joiner* alebo *mercier* dá preložiť, určite je efektívne túto stratégiu doslovného prekladu alebo adaptácie použiť. Všetkých pôvodných dvanásť cechov v Londýne je založených na nejakom remese, ktoré určite existuje aj u nás na Slovensku. Pre slovo *mercier* neexistuje presné povolanie, ako napríklad truhlár, stolár, sochár a podobne, avšak toto slovo môžeme preložiť ako *obchodník*. Preklad tejto inštitúcie pre jednotný preklad v celej knihe by teda mal znieť *Sieň cechu kupcov/obchodníkov*.

7. *Joiner's Hall*

Tu si môžeme všimnúť ďalšiu odchýlku v preklade. Druhá prekladateľka túto inštitúciu preložila ako *Sieň cechu truhlárov*. Tu by sme sa pozastavili nad prekladom slova *joiner*, pretože definícia znamená: *A worker, who makes the wooden structures inside buildings, such as doors or window frames*. Čiže *pracovník, ktorý vyrába drevené konštrukcie vo vnútri budov, ako sú dvere alebo*

okenné rámy.⁶ V slovníku nájdeme stolára. Truhlár je v podstate stolár, ktorý vyrába truhly. Nevieme, prečo sa tu prekladateľka rozhodla pre cech truhlárov, pretože z logického hľadiska ich určite nemohlo byť toľko, aby založili vlastný cech, ktorý by navyše patril medzi spomínaných dvanásť najvýznamnejších a mali aj vlastnú Sieň. V tomto prípade by sme sa určite priklonili k slovu stolár, pretože celkovo remeslo ako také je stolárstvo, a nie truhlárstvo.

Vyjadrenie prekladateľky: „*Myslím, že takto to nebolo preložené v mojej časti prekladu, ten začína dvanástou kapitolou. Nenašla som to tam a ani v upravenej verzii Trstenskej, takže predpokladám, že chyba vznikla niekde počas korektúry/zalomenia textu.*“ (Príloha 1, s. 2)

8. *Bedlam*

Miesto *Bedlam* je ponechané v origináli. V anglickom jazyku toto slovo označuje chaos alebo blázinec. *Bedlam* je taktiež aj názov psychiatrickej liečebne, o ktorú v tomto prípade ide, a nie každý čitateľ toto miesto pozná, aj keď je celkom známe, podobne ako *Tyburn*. Preto by sme znovu odporúčali použiť explikáciu a priblížiť toto miesto (kam chceli Elizabeth Wentworthovú poslať, ak by ju nepopravili) čitateľovi.

9. *Lincoln's Inn Fields*

Polia *Lincoln's Inn Fields*. Tu sa dostávame k problematiku *Innov*, pretože nejde tu ani tak o preklad polí, ktoré boli súčasťou tejto inštitúcie, ale o jej samotný preklad. Taktiež je v knihe uvedené: „*Inn bolo napoly na vidieku*“, z čoho čitateľ nemá ako vedieť, čo je *Inn* a kam právnikov kráľ vlastne vyhnať. Na strane tridsaťpäť sa taktiež opakuje slovo *Inn*: „*Boli to synovia zo zámožných rodín, ktorí sa stali členmi Innov, aby si osvojili londýnske maniere a získali spoločenské kontakty.*“ (Sansom, 2022, s. 35)

⁶Dostupné na: <<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/joiner>>.

Lincoln's Inn je areál, kde sa združovali právnici, či už študenti alebo vyučení právnici. Čo znamená, že sa tu nachádzala škola a internáty. Druhá prekladateľka si s prekladom tejto inštitúcia poradila výborne a použila ekvivalent *Lincolnova súdna akadémia*. Slovo *akadémia* teda správne vystihuje túto inštitúciu.

10. *Old Bailey justice hall*

Súdna sieň v Old Bailey. Tu nastáva negatívny posun v preklade. Súdna budova alebo súd Old Bailey je pomenovaná podľa ulice, na ktorej sa nachádza. Old Bailey nie je štvrť, ani mesto. Preklad je tu zavádzajúci, pretože prepozícia v čitateľovi indikuje, že ide o mesto alebo štvrť, kde sa inštitúcia nachádza. Preklad by mal teda znieť: *Súdna sieň na Old Bailey* alebo *Súdna sieň na ulici Old Bailey*.

11. *College of Arms*

Heraldické kolégium. Tu si prekladateľka správne poradila s prekladom tejto inštitúcie. *College of Arms* a sa nazýva inak aj *Heralds College*. Skladá sa z trinástich funkcionárov alebo dôstojníkov, čo vlastne vytvára kolégium.

12. *Rolls House*

Rolls House alebo *Building* je súdny komplex budov, ktoré sa nachádzajú na *Chancery Lane*. Pokiaľ je táto inštitúcia spomenutá po prvýkrát, bolo by efektívne použiť explikáciu: „Je neďaleko v jednej so súdnych budov Rolls House.“ Neskôr môžeme túto inštitúciu nájsť preloženú ako *Dom Zvitkov*, čo však nepovažujeme za funkčný preklad, pretože nejde len o jeden dom, ale o komplex budov a taktiež je to proti pravidlám slovenskej prekladateľskej školy.

13. *Court of Chancery rolls*

Preložené ako *Zvitky súdu najvyššieho kancelára*. V kontexte týchto dvoch budov ide o to, že zvitky z tohto súdu sa uchovávali

v bývalom *Domus Conversorum*. *Chancery* znamená aj pracovňa kancelára, aj súd, čiže názov inštitúcie *Court of Chancery* ako „súd najvyššieho kancelára“ je preložený správne. Napríklad aj lord Cromwell sa staral o zvitky, z čoho vyplýva, že tam stále má pracovňu.

Na strane dvestoštyridsať môžeme nájsť použité slovo *Chancery* v zmysle súdu ešte raz. Tu je však preložený o niečo inak, ako v prvej časti. Tu sa prekladateľka rozhodla použiť ekvivalent: *Súd lorda kancelára*. Na tomto mieste sa však musíme zamyslieť nad tým, že podľa všetkých informácií je kancelár v krajine len jeden, čiže vždy bude ten najvyšší kancelár. Preto *Súd najvyššieho kancelára* nie je podľa nás vhodný preklad. Nejde tu však o výrazný významový posun, chceme však poukázať na dôležitosť detailov pri preklade inštitúcií.

14. *Six Clerk's Office*

Six Clerk's Office, čiže *Kancelária šiestich úradníkov*. „Zabezpečovala chod súdu lorda kancelára.“ (Sansom, 2022, s. 54) Zdá sa nám to ako neprirodzená konštrukcia, skôr by sme použili: „Spravovala súd najvyššieho kancelára,“ alebo „spadal pod ňu súd lorda kancelára.“

Čo sa týka samotného názvu *Six Clerk's Office*, preklad považujeme za správny. Na strane dvestoštyridsaťjeden sa však druhá prekladateľka rozhodla pre iný preklad, a to: *Kancelária šiestich právnikov*. *Clerk* v slovníku nájdeme ako úradník, a nie ako právnik. Preto sa skôr prikláňame k prekladu *Kancelária šiestich úradníkov*. Nenastáva tu však veľký významový posun, dôležitejšie je prekladať túto inštitúciu v celej knihe rovnako, aby sme čitateľa nezmiatli.

15. *Court of Augmentations*

Tu môžeme znovu pozorovať nekonzistentnosť v preklade. Ide o súd, ktorý mal na starosti spravovanie kláštorov a ich majetkov, ktoré boli skonfiškované a udelené do vlastníctva kráľovi. Založil

ho Thomas Cromwell počas vlády Henricha VIII. Tento súd rozoberá aj česká diplomová práca, kde je uvedené: „*Court of Augmentations of the Revenues of the King's Crown* byl soudem přírůstkovým, čímž byly míněny přírůstky k důchodům koruny. Jurisdikce soudu byla věcně omezena a týkala se výlučně majetků církevních fundací, zejména klášterů, které byly zákonem parlamentu převedeny na krále.“ (Malý, 2019, str.10) To znamená, že preklad *Prírastkový súd* je správny.

16. *Parish of Allhallows the Less*

Farnost' Allhallows the Less. Bol to kedysi kostol, ktorý zhorel pri veľkom londýnskom požiari. Samozrejme, územie okolo bola fara alebo farnost'. V tomto prípade si myslíme, že explikácia, že osoby bývali vo farnosti v blízkosti tohto kostola, je funkčná a prekladateľka si poradila správne.

17. *The House of Glass*

Opäť môžeme pozorovať rozdielnú stratégiu prekladateľiek a nekonzistentnosť v preklade. V prvej časti je tento dom prekladaný pomocou antroponyma a prívlastku ako *Dom Glassovcov*. Druhá prekladateľka však zvolila doslovný preklad *Sklenený dom*. Ako prvá je potrebné pouvažovať nad pôvodom lady Honor, ktorá v tomto dome bývala. Nie sme si istí a v knihe to nie je taktiež spomenuté, či patrila do rodu Glassovcov, aj keď nám prepozícia *of* indikuje, že dom je niekomu privlastnený. Predpona *of* sa ale taktiež môže vzťahovať na sklo a to by znamenalo, že dom je celý zo skla, čo je však nemožné. V knihe nájdeme opis tohto domu, kde sa spomína, že je presklený, nie však, že je celý zo skla. Je ťažké nájsť ekvivalent pre toto chrématonymum, pretože podľa P. Odaloša patrí pod skupinu transpozičných literarónym, čo znamená, že je vymyslené autorom. Na preklad tohto domu sa prekladateľky opýtame, akú stratégiu a motiváciu pri preklade použila. Najneutrálnejšou možnosťou by bolo použiť transkripciu.

Vyjadrenie prekladateľky: „Rozhodla som sa ho preložiť ako *Sklenený dom* pre tento opis z dvadsiatej prvej kapitoly: „Pochopil som, prečo bol známy aj ako *Sklenený dom*. Celé priečelie pokrývali kosoštvorcové okenné tabule a v niektorých stredových tabuľkách bol vyobrazený erb rodiny Vaughanovcov.“ Rovnako sa v knihe nikde nespomínajú žiadni Glassovci, takže som usúdila, že sa názov odkazuje na *vzhľad* a v Angličtine sa názvy vždy píše s veľkým začiatočným písmenom.“ (Príloha 1, s. 3)

18. *The four Inns of Court*

Tu sa nachádzame na rozhraní exotizácie a naturalizácie a preklad znie *Štyri súdne Inny*. Slovo *Inn* sme už analyzovali a taktiež je tu použité nesprávne. Ide o štyri súdne alebo právnické združenia, pod ktoré musel patriť každý právnik. Tieto *Inny* majú nad svojimi členmi dozorné a disciplinárne funkcie. V komplexe budov týchto združení sa nachádzajú auly, učebne, knižnice, stravovacie zariadenia a ubytovanie. Ku každému z nich je pripojený aj kostol alebo kaplnka a je samostatným obvodom, v ktorom sa advokáti tradične vzdelávajú a vykonávajú prax. Čiže znovu sa dostávame k slovu *akadémia*. Preto by aj preklad mal znieť *Štyri súdne akadémie*.

19. *Order of the Coif*

Použitý doslovný preklad: *Rád čapice, rád seržantov*. *Coif* je po anglicky čapica alebo čepiec, ale v slovenčine nám táto definícia veľa nenapovie, čo to bol za rád a akú mal funkciu. Ide o bielu čapicu, ktorá vyzerá ako biele vlasy a zakrýva celú hlavu. Rád seržantov nám však napovedá viac. Až na jednu chybu, rád je združenie ľudí spojené istými pravidlami a týka sa to náboženských záležitostí. Preto by sme neodporúčali slovo *order* prekladať ako *rád*, ale skôr ako *spoločenstvo*. Ide o spoločenstvo, do ktorého sú vybratí najlepší právnici zo štyroch *Innov*. Členovia získajú funkciu *Serjeants-at-law*. Umožňuje im to ako jediným zasadať v súde, ktorý rieši občianske spory, ktoré idú mimo kráľa. Je pomenované

podľa spomínanej čapice, ktorú úradníci musia nosiť.⁷ *Serjeant-at-law* by sme mohli preložiť ako staršieho súdneho úradníka. Túto inštitúciu by sme teda mohli preložiť ako: *Spoločenstvo čapice* alebo *Spoločenstvo starších súdnych úradníkov*.

20. *Bishops Hat brothel at Banks End*

Druhá prekladateľka tu použila stratégiu doslovného prekladu, ktorý obohatila o explikáciu. Preklad znie: *Nevestinec Biskupská mitra na ulici Bank End*. Ako sme už spomínali, druhá prekladateľka, na rozdiel od prvej, oveľa častejšie používa explikáciu pri názvoch či už ulíc, štvrtí, budov alebo prístavov. Taktiež prekladá aj niektoré názvy hostincov, prístavov a aj tohto nevestinca. V rozhovore s ňou sa dozvieme, aký na to mala dôvod a prečo sa takto rozhodla. Tu sa domnievame, že tento názov preložila vďaka tomu, že sa v jeho názve nachádza akási irónia a výsmech náboženským stúpencom a funkcionárom. Stratégia doslovného prekladu je tu funkčná, avšak pravdepodobne pre čitateľa máťúca, pretože v prvej časti by sme takýto doslovný preklad určite nenašli. Dobré je tu však použitá explikácia, ktorá vysvetľuje, že Banks End je ulica.

21. „*St. Sepulchre was one of a number of street giving onto the wide open space of Smithfield.*“ (Sansom, 2005, s. 166)

„*Ulica pri Kostole Božieho hrobu bola jednou z mnohých, ktoré ústili do otvoreného priestranstva trhu v Smithfielde.*“ (Sansom, 2022, s. 142) Tu sa prekladateľka rozhodla pre zaujímavú stratégiu, pretože názov *St. Sepulchre* je v origináli uvedený ako ulica. Rovnaké meno však nesie aj kostol, ktorý sa nachádza neďaleko. Tu sa nám vyskytujú viaceré možnosti, ako môžeme túto vetu preložiť. Prekladateľka sa odrážala od *Church of The Holy Sepulchre*, čiže *Baziliky Svätého hrobu v Jeruzaleme*, ktorá nesie

⁷Preložené z anglického originálu, dostupné na: <https://orderofthecoif.org/history>

rovnaký názov ako kostol v Londýne. Jednou zo stratégií je vyhnúť sa prekladu názvu ulice a aj kostola: „Ulica St. Sepulchre bola jednou z mnohých...”

Postup druhej prekladateľky je však taktiež správny, pretože túto ulicu sa na internete nikde nedá nájsť a nenachádza sa ani na mape v úvode knihy. Napriek tomu s istotou vieme, že takýto kostol existuje a ulica s podobným názvom môže byť iba v jeho blízkosti. Čo sa týka explikácie Smithfieldu, kde prekladateľka uviedla, že ide o trh, pre ktorý je táto štvrť známa. Je tu použitá veľmi dobre. Pretože Smithfield je londýnska štvrť, čo je veľmi široký pojem, kam ulice ústili.

22. *Pope's Head tavern*

Použitá transkripcia s dodaním explikácie: *hostinec Pope's Head*. Samozrejme, tu bolo potrebné preložiť slovo *tavern*, aby sa bližšie špecifikovalo miesto. Problémom však je, že v knihe nie je jednotné prekladanie jednotlivých hostincov, niektoré názvy preložené sú, niektoré nie. Taktiež ako pri *Hostinci u Barbarského Turka* a *Nevestinci Biskupská Mitra* môžeme toto zariadenie doslovne preložiť ako *Hostinec pápežova hlava*. Scelili by sme tak preklad.

Vyjadrenie prekladateľky: „*Opäť ide o chybu v neupravenom preklade. V mnou upravenej verzii prekladu Trstenskej je Pope's Head Tavern preložené ako hostinec Pápežova hlava.*“ (Príloha 1, s. 3)

23. *Tavern Barbary Turk*

Doslovný preklad *Hostinec U barbarského Turka*. Tu sa dostávame k stratégii prekladania miest s funkčnými prezývkami. Ide o hostinec, ktorý podľa názvu patril nejakému prísťahovanému Turkovi. V tomto prípade, keď môžeme rozlíšiť typ hostinca, budovy a podobne, si myslíme, že je preklad vhodný. Všimame si efektívne použitie predložky „u“, ktorá sa v cieľovej kultúre spája s názvami inštitúcií zameraných na poskytovanie pohostinských

služieb, čím napĺňa zaužívané predstavy prijímajúcej kultúry. Domnievame sa, že v prípade, že by prekladateľky predložku neumiestnili pred názov, bolo by pre čitateľa náročnejšie identifikovať, o aký druh zariadenia ide. Tu však nie je potrebné uvádzať aj predložku „u“ a zároveň aj hostinec, pretože to, že ide o krčmu, je uvedené v slove „hostinec“ alebo v predložke „u“.

24. *Vintry crane*

Vintryjský žeriav. Tu sa prekladateľka rozhodla použiť prívlastok pri doslovnom preklade žeriavu, ktorý sa nachádzal v mestskej štvrti Vintry. Otázkou však je, či je tento žeriav niečím špecifický alebo je to len jeden z mnohých žeriavov, ktoré sa tu nachádzajú. Jaroslav Krško tvrdí, že vlastné meno je „*slovo alebo slovné spojenie, ktorého funkciou (na rozdiel od všeobecných podstatných mien) je objekt pomenovať, identifikovať a diferencovať od ostatných objektov.*“ (Krško, 2014, s. 21) To znamená, že ide o konkrétny žeriav, ktorý má v texte istú funkciu a treba ho odlíšiť od ostatných.

25. *Privy Gallery*

Tu sa podľa nás prekladateľka nechala zhypnotizovať originálom a tento krát nesprávne použila stratégiu doslovného prekladu *Súkromná galéria*. Súkromných galérii v Londýne už veľa nenájdeme a väčšina sa časom otvorila verejnosti. Tu ide o kráľovu súkromnú galériu, ktorá sa nachádza v paláci menom *Whitehall*, kde sídlil aj Cromwell. Bolo by vhodné špecifikovať, že ide o túto určitú galériu, čím vymedzíme všetky ostatné súkromné galérie, ktoré sa v tom čase v Londýne nachádzali, a taktiež budeme vedieť, že sa nachádzame vo *Whitehalle*. Čiže odporúčali by sme galériu preložiť ako: *Kráľova súkromná galéria*.

26. *Pelican Warehouse*

Doslovne preložené ako *Skladisko Pelikán*. Tu je preklad použitý správne a prekladateľka sa dobre priklonila k naturalizácii, pretože

hneď na to, ako Shardlake spomenul toto skladisko, Barak sa ho spýtal, čo vlastne ten pelikán je. Neskoršia pasáž by nefungovala, pokiaľ by slovo *Pelican* preložené nebolo. Pretože Shardlake mu vysvetľuje, že to je vták z Indie, ktorý má na zobáku obrovský vak, do ktorého si ukrýva ryby. Tu je pravdepodobne názov skladiska *Pelikán* použitý ako metafora, pretože tam skrývali antagonisti temný oheň podobne, ako si pelikán podľa Shardlaka skrýva ryby v zobáku, ktorý museli pre lorda Cromwella Shardlake s Barakom nájsť. Takže tento postup naturalizácie považujeme za nevyhnutný a správny.

27. *Hampton Court*

Použitá explikácia ako *Palác Hampton Court*. Na strane štyristotridsaťsedem je palác spomenutý viackrát. V anglickej verzii vždy rovnako, v slovenskej nie. V prvom prípade je správne doložené, že ide o palác, a v druhom prípade je už Hampton Court nepreložený. Tento postup, ako sme už spomínali, považujeme za správny a nemusíme dvakrát vysvetľovať, o akú inštitúciu ide.

4.2.2.2 Preklad vlastných mien spoločenského javu

Do tejto kategórie zaradíme preklad názvov udalostí, ktoré sa v knihe odohrávajú. Budeme analyzovať dve akcie, ktoré sú v dejovej línii spomenuté.

1. *May Day jousts*

V slovenských textoch ekvivalent pre túto udalosť nenájdeme, v knihe *The Fall of Anny Boleyn* sú však tieto zápasy spomenuté a druhá prekladateľka si s prekladom poradila výborne: *Májový rytiersky turnaj*. Domnievame sa, že túto udalosť preložila na základe obrazovej podobnosti a naturalizácia znie funkčne.⁸

⁸Dostupné na: https://www.theanneboleynfiles.com/1-may-1536-the-fateful-may-day-joust/?utm_content=cmp-true

Vyjadrenie prekladateľky: „*Po hľadani tohto termínu som sa rozhodla pre preklad opisom, keďže som ho v paralelných textoch neobjavila. Jousts boli rytierske súboje, a preto som sa rozhodla pre preklad opisom, pretože som usúdila, že to tak bude pre čitateľa jednoduchšie. Síce sa tento termín viaže na konkrétnu udalosť, ktorá sa spája s pádom Anny Boleynovej, no myslím, že táto informácia bola jasná z kontextu a opisným prekladom sa význam nestratil*“. (Príloha 1, s. 3)

2. *Sugar Banquet*

To sa znovu stretávame s doslovným prekladom: *Cukrový banket*. Na Slovensku takýto banket nepoznáme a ani sa nikdy nepraktizoval. Je to banket, ktorý zvykla usporadúvať anglická šľachta, kde sa podávajú rôzne dezerty a pochutiny a popritom sa vedú rôzne konverzácie. Neskôr je v knihe aj opísané, ako tento banket prebieha. *Cukrový banket* tu pôsobí funkčne, avšak môže miasť čitateľa, pretože v cieľovej kultúre ho nepoznáme a možno lepšou možnosťou by bolo adaptovať sa našej kultúre a použiť omisiu, pričom by sme slovo *cukrový* vynechali.

4.2.2.3 Preklad vlastných mien výsledku spoločenskej činnosti

V tejto kapitole budeme analyzovať preklad zákonov, latinských a francúzskych výrazov a expresívnych výrazov do cieľového jazyka. Ako sme uviedli v teoretickej časti, Blicha chrématonymá rozdelil na vlastné mená inštitúcií, vlastné mená spoločenského javu a vlastné mená výsledku spoločenskej činnosti (tie ďalej rozdelil na dokumentonymá, ideonymá, unikátonymá, porejonymá, pragmatonymá). Všetky tieto propriá vznikli výsledkom spoločenskej alebo ľudskej činnosti. Viac-menej sa týkajú výsledku ľudského myslenia a schopnosti pomenúvania. Je náročné a v niektorých prípadoch by mohlo byť aj nesprávne tieto výrazy deliť do podkategórií podľa Blichu, a preto sme sa rozhodli kapitolu zgeneralizovať.

1. *Act of Six articles*

Zákon šiestich artikúl. V slovníku nájdeme, že *artikula* je zastarane odsek zákonného ustanovenia, čo v tomto prípade vyhovuje. Tento zákon sa týkal katolíckej viery a transsubstantácie, ktorá je neskôr v knihe spomenutá. Kacírstvo sa trestalo smrťou. Doslovný preklad a názov tohto zákona sú správne.

2. *Conveyance*

Na strane tridsaťdeväť Sharldlakov koncipient Skelly spomína zmluvu o prevode nehnuteľnosti. Slovo *conveyance* je najprv preložené ako *zmluva o prevode nehnuteľnosti*, neskôr preložené iba ako *prevod majetku* a do tretice preložené ako *zmluva o prevode majetku*. Všetko sú to synonymá, avšak znova tu nastáva problém nekonzistentnosti prekladu, ktorý ešte viac udiera do očí, keď sa to stane trikrát na jednej strane.

Vyjadrenie prekladateľky: „*Priznávam, že by bolo pre čitateľa asi jednoduchšie, keby bol tento termín preložený jednotne.*“ (Príloha 1, s. 4)

3. *Peine forte et dure*

Prvýkrát spomenuté v slovenskej verzii na strane sedemnášť. Tu nastal posun v preklade. Za touto francúzskou vetou v origináli nasleduje „sharp and hard pains“, čo znamená ostrá bolesť, nevieme, či autor chcel túto vetu doslovne preložiť, pretože prívlastok ostrý vystihol, lenže francúzske *peine* neznamená anglicky *pain* čiže bolesť, ale trest. V slovenskom preklade však nájdeme slovné spojenie *útrpné právo*. Toto slovné spojenie je označenie pre „mučenie v rámci právne vymedzeného systému počas vyšetrovania a výsluchu. Existujú dôkazy, že tento nástroj výsluchu sa používal už v starovekom Egypte, najmä keď išlo o zločiny proti kráľovi alebo bohom. Donucovacie prostriedky vrátane bitia sa používali na získanie výpovede obvineného a v niektorých prípadoch aj svedkov. Mučenie bolo bežnou súčasťou vyšetrovania na svetských a cirkevných súdoch

v stredoveku a ranom novoveku, keď sa považovalo za legitímny spôsob, ako získať priznanie obvineného.“⁹ To znamená, že preklad v tomto prípade sedí, aj keď sa výrazne odkláňa od originálu. Táto fráza je spomenutá druhýkrát na strane tridsaťosem, kde Shardlake hovorí, že sa to týka trestného práva. Slovenský preklad je v podstate doslovným prekladom francúzskeho výrazu a myslíme si, že prekladateľka lepšie vystihla definíciu tohto termínu; pretože neskôr sa spomína ako ju budú mučiť, z čoho si čitateľ vie vyvodit', že ide o ostrú bolesť, a teda nemusíme túto autorovu explikáciu prekladať.

4. „*Aureo hami piscari. To fish with a golden hook.*“ (Sansom, 2005, s. 78)

„Chytať ryby na zlatý háčik.“ Toto motto reprezentuje chamtivosť za peniazmi, je podobné ako *Auro quaeque ianus panditur* (A golden key opens any door – zlatý kľúč všetky dvere otvorí). Neskôr však Shardlake povedal: „No one would fish here again.“ Preložené to je ako *Nikto tu už rybárčiť nebude*. Rybárčenie môžeme pochopiť ako metaforu. Popríklad by sa to dalo preložiť jednoducho aj bez toho rybárčenia. Peniaze hýbu svetom a následne by mohol Shardlake povedať: „Tu sa už nič nepohne.“ (Sansom, 2022, s. 70)

5. *Bonaventure*

Bonaventúra bol názov plavidla, ktoré priniesli na pokus s temným ohňom. *Bon* je po francúzsky dobrý a *Aventure* znamená dobrodružstvo, preto by sme neodporúčali názov *Bonaventure* prekladať ako *Bonaventúra*, ale ponechali ho v origináli a explikovali, že *aventure* je dobrodružstvo, aby nasledujúca veta: „*She was to have an adventure.*“ (Sansom, 2005, s. 115) – „*Veru, čakalo ho dobrodružstvo,*“ (Sansom, 2022, s. 101) dávala zmysel. Pretože názov plavidla metaforicky prial cestujúcim a námorníkom

⁹Preložené z českého originálu, dostupné na: <<https://www.captour-paja.cz/l/pravo-utrpane-v-ceskem-krumlove/>>.

šťastnú cestu alebo dobrodružstvo, ktoré však potom plavidlo zažilo s temným ohňom a zhorelo na popol.

6. „*Augmentum auri*“ (Sansom, 2005, s. 135)

Prekladateľky sa tento výraz rozhodli nepreložiť ani nevysvetliť. V kontext ho nájdeme spomenuté vo vete: „*Asi v tom nebude veľa augmentumauri*“ (v obhajovaní Elizabeth Wentworthovej) (Sansom, 2022, s. 116). V žiadnom prípade nie je funkčne ponechať latinský výraz v cieľovom jazyku. Všetky použité latinské slovné spojenia, výrazy a vety majú zmysel. Správne je použiť slovenský ekvivalent, aj keď nie presný, pretože vždy sa dá tieto výrazy preložiť obrazne. Tu z kontextu vyplýva, že ide o finančné ohodnotenie Shardlaka za vyriešenie tohto prípadu. Pretože Shardlake odpovedá: „*Nie, len malý poplatok*.“ (Sansom, 2022, s. 116) Čo tiež nie je správny preklad, pretože Shardlake nedostane poplatok, ale „výplatu“. Tomuto slovu sa môžeme pokojne vyhnúť a preložiť ako: „Správne, nedostanem za to veľa.“

Hneď nato Shardlake Marchamoutovi hovorí, že ho za ním priviedlo iné *zabitie*. Zabitie je síce ekvivalent k anglickému slovu *kill*, no však v takomto kontexte je neprirodzené ho prekladať doslovne. Opravili by sme: „Privádza ma za vami však iná vražda.“ (Sansom, 2022, s. 116)

7. *Aqua vitae*

Aqua vitae, voda života. Každý erudovaný človek si vie toto latinské slovné spojenie preložiť. Avšak prekladateľka tu za latinským výrazom použila explikáciu a doslovne preložila latinský výraz. Pretože nie každý čitateľ ho pozná. Pre lepšiu predstavu, ide o archaický názov pre koncentrovaný vodný roztok etanolu. Používanie bolo rozšírené počas stredoveku a renesancie, hoci jeho pôvod je pravdepodobne oveľa starší. Tento latinský termín sa objavuje v širokej škále dialektických foriem vo všetkých krajinách a u všetkých národov, ktoré si podmanil staroveký Rím. Termín je všeobecným názvom pre všetky druhy destilátov a

nakoniec sa začal vzťahovať konkrétne na destiláty alkoholických nápojov (likéry). (Skully, 1995)

Našli sme tu však menší významový posun. Nejde o vodu života, ale o živú vodu. Voda života evokuje a predstavíme si pod tým niečo, čo nám dodáva život alebo nás lieči. Samozrejme, alchymisti a lekári alkohol používali ako súčasť niektorých užitočných roztokov, ale tu si napriek tomu myslíme, že ekvivalent živá voda je presnejší a metaforicky nám presnejšie naznačuje, že voda je obohatená práve o ten etanol, ktorý nás robí živšími a „kope nás“, ako sme už predtým spomínali.

8. „*A pox on the constable.*“ (Sansom, 2005, s. 79)

„*Parom ho hnal.*“ (Sansom, 2022, s. 71) Myslíme si, že toto slovné spojenie a celá veta znie neprirodzene a zastarane. Samozrejme, na Slovensku je takýto výraz funkčný, pretože *Parom* alebo *Perún* je staroslovanský boh hromu a blesku. Taktiež je toto slovo expresívne používané ako metafora zlej, temnej entity. Dá sa však nájsť lepší ekvivalent pre vyjadrenie Barakových myšlienok, pretože tento boh alebo zlá entita sa nevyskytuje v anglosaskej kultúre. Barak tým chcel povedať, že ho dotýčný nezaujímá a ide hneď za earlom, čiže lordom Cromwellom. Doslovný preklad slova *pox* je syfilis alebo poprípade kiahne, ktorý v tej dobe nebol liečiteľný. Čiže táto veta chce povedať „aby ho porantalo“ alebo prenesene, že sa na neho „kašle“. Čo sa týka Baraka, v jeho prípade by sme to preložili ako: „Kašlat' naňho.“

Kniha je ponorená do historického špinavého a skorumpovaného Londýna. Sú tu opisy vražd, krvavých tiel, špiny a podobne. Myslíme si, že slovník prekladateľiek je na tento žáner priveľmi jemný. Uvedieme aj ďalšie slová a slovné spojenia, ktoré by mohli byť preložené expresívnejšie. Taktiež Barak je opísaný ako neotesaný mladík s nie veľmi dobrými spôsobmi, čiže nemyslíme si, žeby sa stránil povedať nejakú nadávku.

Neskôr sa s týmto slovným spojením v slovenskom preklade stretávame na strane osemdesiatšedem, kde Shardlake nadáva

na situáciu a nahneval ho aj Barak, ktorý meškal. V origináli je napísané „A pox on it all,“ čo prekladateľka preložila „nech to schváti mor“. Znovu nám táto veta nepripadá prirodzená a nikdy sme nepočuli niekoho takéto slovné spojenie použiť. Matthew je však inteligentný človek so slušným správaním, čiže tu by sme to mohli zneutalizovať ako: „Do šľaka/pekla s tým.“

9. „*I wouldn't want to tup her.*“ (Sansom, 2005, s. 99)

„*Nechcel by som sa s ňou deliť o posteľ.*“ (Sansom, 2022, s. 88)

V kontexte sa protagonisti rozprávajú o tom, prečo je matka Gristwoodová oslovovaná matka, keďže nemá deti. Barak vraví, že sa nečuduje a nasleduje táto anglická veta, ktorá je podľa nás chybné preložená. Zdieľať s niekým posteľ znamená s niekým žiť, tvoriť pár. Tu skôr ide o reprodukčnú činnosť a Barak tým chcel povedať, že nikdy by sa takej ropuchy ani nedotkol. Myslíme si, že adekvátnejší preklad by bol: „Nikdy by som sa jej ani nedotkol.“

10. „*Nasty old stoat.*“ (Sansom, 2005, s. 99)

Preložené ako „*Hnusná ropucha.*“ (Sansom, 2022, s. 88) Čo sa týka prekladu slova *stoat*, prekladateľka si dobre poradila s expresívnejšie smerovaným prekladom a použila slovo *ropucha*. *Stoat* je po slovensky *lasica*, čiže doslovný preklad by v tomto prípade nefungoval a nastal by prípad výrazovej nivelizácie čiže ochudobňovania textu. Negatívnym posunom sa ešte budeme venovať neskôr v samostatnej kapitole. Prekladateľka tu však zabudla preložiť a doplniť slovo *old*. Podľa A. Popoviča je toto výrazové zoslabovanie, keď sa v preklade realizuje menej výrazových prostriedkov originálu. (Popovič, 1975)

11. *Sniffing old pen gent*

Obstarožný perohryz. Tu si prekladateľka poradila s prekladom výborne. Možno by bolo dobré preložiť aj slovo *sniffing*, ktoré by sme v tomto kontexte mohli preložiť ako *usmrkaný*. Perohryz

nájdeme aj v slovenskom slovníku ako úradníka, alebo pisára, hodí sa tu toto pejoratívne vyjadrenie na jeho adresu.

12. *Vagabond*

Vagabund. V kontexte išiel Barak prehľadať kôľňu, či sa tam nezabýval nejaký *vagabund*. V *KSSJ* je slovo *vagabund* vysvetlené ako tulák, vandrovník. Nám však evokuje skôr darebáka alebo výtržníka. Nenachádza sa tu posun v preklade, ale možno by bolo lepšie preložiť ako tulák alebo bezdomovec.

13. *Arseholes*

Trkvasi. Taktiež tu preklad nezodpovedá Barakovmu štýlu vyjadrovania. Slovo *trkvas* podľa *KSSJ* symbolizuje niekoho nie veľmi inteligentného, priam až sprostého. Určite sa to o bratoch nedá povedať, pretože jeden z nich bol právnik a druhý alchymista, čo neboli práve najľahšie povolania a vyžadovali si isté znalosti a inteligenciu. Preto by sme slovo *arsehole* v tomto prípade preložili ako *smrad*. Je to síce expresívnejšie, ale určite to viac zodpovedá Barakovej neohrabanosti.

14. *Whore*

Cundra. Tu už môžeme vidieť o niečo expresívnejší preklad. Vôbec by neškodilo, keby prekladateľka použila slovo *kurva*, pretože tu ide o silné emócie zo strany vdovy Gristwoodovej, ktorá Shardlakovi a Barakovi prezrádza, že jej zosnulý muž ju podvádzal s miestnou prostitútkou. Slovo *cundra* je však tiež správne a do kontextu zapadá.

Celkové vyjadrenie prekladateľky k Barakovi a jeho expresívnym výrazom: „*Toto je vždy zapeklitá téma, však? Ja som sa snažila, aby to nebolo príliš ani na jednu stranu. Nechcela som prílišnú expresivitu, ale zase ani úplne stlmiť tieto výrazy. Neviem, či sa mi to podarilo, ale ja si myslím, že to bolo primerané. Aj keď mám pocit, že v treťom diele som bola pri Barakovi expresívnejšia.*“ (Príloha 1, s. 4)

15. *Kick like a mule*

Nakopne ako mulica. Tu sa opäť stretávame s prípadom, keď sa druhá prekladateľka nechala zhypnotizovať originálom. V slovenskom jazyku takúto formuláciu a prirovnanie nepoužívame. Vôbec tu nie je potrebné doslovne prekladať a používať slovo *mulica*. Jednoducho stačí povedať, že to človeka poriadne kopne. V kontexte sa jedná o fľaštičku, ktorú naši dvaja hlavní hrdinovia našli v Sepultovej pracovni. Táto tekutina ich však nenakopla, pretože nakopnúť je v slovníku súčasného slovenského jazyka definované ako uviesť do pohybu alebo naštartovať¹⁰(čo používame obrazne aj pri človeku, že ho niečo naštartuje). Obsah fľaštičky ich mohol maximálne kopnúť alebo im obrazne dať facku. *To kick like a mule* je v anglickom jazyku definované ako: „to have a very strong physical effect,“ čo v preklade znamená: „mať silný fyzický dopad na niečo alebo na niekoho.“¹¹ Preto nás napríklad kope aj elektrina alebo dokonca aj silný alkohol (v tomto prípade neznáma tekutina).

16. *Rogerus*

„*Rogerus. Naozaj trefné meno. To už sa rovno mohol volať Phalus! Ak viete, ako to myslím...*“ (Sansom, 2022, s. 222) Tu sa nachádza niekoľko adícií v preklade, pretože slovo Roger v hovorovej angličtine znamená pretiahnuť, súložiť. Toto prekladateľka vysvetlila aj v poznámke prekladateľa pod textom, čo je správne. Tu išlo o Erazma, ktorého Shardlake uznával, ten bažil po jednom mníchovi, ktorý sa volal Rogerus, čiže toto meno je akýsi dvojzmysel a má hlbší význam, ktorý treba vysvetliť, s čím si prekladateľka poradila dobre

Aj ďalšie dve adície do prekladu sú hravé a skvele sa hodia do kontextu, aj keď by stačili prvé dve vety a poznámka

¹⁰Dostupné na:

<<https://slovník.juls.savba.sk/?w=nakopn%C3%BA%C5%A5&s=exact&c=Sf52&cs=&d=kssj4&d=psp&d=ogs&d=sssj&d=orter&d=scs&d=sss&d=peciar&d=ssn&d=hssj&d=beriolak&d=noundb&d=orient&d=locutio&d=obce&d=priezviska&d=un&d=pskfr&d=pskcs&d=psken#>>.

¹¹Dostupné na: <<https://www.yourdictionary.com/kick-like-a-mule>>.

od prekladateľky, vyhrala sa s tým ešte viac a trefne jej napadlo meno Phalus, ktoré je odvodené od slova Falus, čo v medicíne a biológii znamená penis. Čo evokuje aj vojvodov postoj ku všetkým odporcom, pretože vojvoda bol pápeženec a Erazmus zastával o niečo iné myšlienky.

17. *Beldame*

Striga. Tento opis patril starej mame Wentworthovej. Ako z knihy vieme, bola slepá a jej zvráskavená tvár vyzerala hrozivo. Tu sa však, ako pri Barakovi, treba zamyslieť nad vyjadrovaním a vystupovaním určitých postáv. Lady Honor je vysoko postavená erudovaná žena. Preto si myslíme, že až takto expresívne by sa nevyjadrovala. *Striga* nie je až tak expresívne slovo, ale používal ho v preklade aj Barak. Avšak Barak a lady Honor nie sú z rovnakej vrstvy a taktiež majú odlišné správanie. Pri Barakovi sme odporúčali expresívnejší preklad, tu však by sme preklad o niečo zjemnili, napr: „*Kto bolo to strašidlo?*“

18. *Sinister-looking house*

Zlovestne vyzerajúci dom. Adjektívum *zlovestný* je v *Krátkom slovníku slovenského jazyka* definovaný ako oznamujúci alebo prinášajúci niečo zlé.¹² *Zlovestný* môže byť pohľad, predtucha, sen. Nemyslíme si, žeby nám dom dokázal oznámiť alebo priniesť niečo zlé. Dom môže byť strašidelný, hrozivý, možno pochmúrny. „*Tu a tam žiarili v oknách svetlá sviečok, no dom Gristwoodovcov bol tmavý a v mesačnom svetle vyzeral zlovestne.*“ (Sansom, 2022, s. 313) Prekladateľka tým chcela asi povedať, že dom vyzeral tak, akoby sa v ňom mohlo stať niečo zlé, čo sa aj neskôr stalo, ale aj tak by sme v tomto prípade uprednostnili adjektívum *hrozivý*.

¹²Dostupné

na: <

Analýzou chrématoným uzatvárame praktickú časť diplomovej práce venovanú prekladu vlastných mien. Tie sme skúmali pomocou tradičnej analyticko-komparatívnej metódy. Rozdelili sme ich do kategórií, ako sú názvy parkov, štvrtí, prístavov, ulíc, inštitúcií, zákonov, udalostí a výrazov. Každá kategória zahrňuje doslovný preklad, transkripciu a ďalšie prekladateľské postupy ako explikácia, omisia, adícia alebo adaptácia. Pri každej skupine tiež zdôrazňujeme špecifické prípady, kde sa preklad pohybuje medzi naturalizáciou a exotizáciou.

5. NEGATÍVNE POSUNY A INÉ NEDOSTATKY V PREKLADE

Pri preklade umeleckých textov a výrazov vo východiskovom jazyku je takmer nemožné nájsť ekvivalent. Preto nastávajú posuny v preklade. „*Posun neznamená len nedostatočnú vernosť vzhľadom na originál. Keďže za nerovnakých podmienok literárnej hry v origináli aj v preklade (odlišnosti a rozdiely jazykové, literárne, kultúrne) nemôže dôjsť k priamej a bezprostrednej identifikácii dvoch kódov, preklad vzhľadom na originál sa musí posunúť. Znamená to, že sa niečo z textu realizuje a niečo pribúda. Pritom ide o to, aby sa to, čo sa z originálu v preklade stratilo, istým spôsobom v preklade aspoň čiastočne nahradilo*“ (Popovič, 1975, s. 118).

Popovič tvrdí, že negatívny posun v preklade nastáva, „*keď prekladateľ nivelizuje výrazové vlastnosti originálu, ochudobňuje, zjednodušuje, splošťuje štýl originálu*“ (Popovič, 1975, s. 123).

Nie všetky prípady nižšie uvedených výrazov a viet sú príkladmi negatívneho posunu, a preto sme kapitolu taktiež generalizovali do širšieho výberu nedostatkov v preklade.

1. *Assize of Nuisance*

Prvá prekladateľka v tomto prípade výraz generalizovala ako sťažnosť, čo je dobrá stratégia, pretože v preklade to znamená prípad obťažovania, sťažnosť na obťažovanie, o čo v tomto prípade nejde.

Na druhej strane je slovo *assize* spomenuté v kontexte: „*The assize had ordered Bealknap to make proper provision...*“ (Sansom, 2005, s.2). *Assizes* boli súdy, ktoré fungovali v Anglicku a vo Walese a zanikli v roku 1972. Riešili vážne prípady (Phillips, 1960). Tu je slovo *assize* spomenuté s malým písmenom a preložené ako *sudca*, čo je chyba. *Assizes* malým iniciálnym písmenom je odvodené od francúzskeho slova *s'asseoir*, čo znamená posadiť sa. V tomto prípade ide teda o *zasadnutie*.

2. *Pressed*

Najprv preložené ako *drviť/drvenie*, neskôr už na strane dvadsaťtri preložené ako *mliaždenie*. Tieto slová sú synonymami a nepredstavujú významné posuny v preklade, ide len o konzistentnosť prekladu, ktorá sa takýmto spôsobom narušuje.

Prikláňame sa k možnosti *mliáždenie*, ktoré túto činnosť viac vystihuje, a teda je potrebné prekladať v celej knihe slovo *press* v tomto kontexte ako *mliáždenie*.

Na strane osemdesiatsedem je *press* preložené ako gniavenie. V kontexte to povedal Barak, o ktorom je známe, že nemal veľmi slušné správanie. Ak to prekladateľka myslela expresívnejšie a prispôsobila sa tak Barakovmu správaniu, súhlasíme.

3. *Master*

Toto oslovenie nachádzame v knihe často. Prvá časť knihy a prvá prekladateľka toto oslovenie preložila ako *majster*, v druhej časti už figuruje preklad *pán*. Ide o nekonzistentnosť v preklade, pretože význam oslovenia *master* sa nemení. Prikláňame sa k možnosti *pán*.

4. „*There is nothing under the moon that is not subject to change.*“ (Sansom, 2005, s. 22)

Preložené ako: „*Pod slnkom nie je nič, čoho sa nedotknú ruky zmeny.*“ (Sansom, 2022, s. 22) Tu si myslíme, že sa prvá prekladateľka nechala zhypnotizovať originálom, pretože preklad znie veľmi doslovne a neprirodzene. Takúto vetnú konštrukciu v slovenčine nepoužívame. Opravili by sme to ako: „Na svete nie je nič, čo by sa nemenilo,“ alebo jednoducho „Život je zmena.“

5. „*Her wits must be affected.*“ (Sansom, 2005, s. 23)

„*Má zasiahnutú myseľ.*“ (Sansom, 2022, s. 23) V tomto prípade taktiež prekladateľka nebola veľmi kreatívna a prekladala doslovne, na Slovensku určite nepovieme, že niekto má zasiahnutú myseľ, ale povieme, že sa jednoducho zbláznil. Alebo ďalšia možnosť je, keďže sa ďalej bavia o posadnutí, môžeme použiť: „Má zatemnenú/posadnutú myseľ.“

6. „*It is easy to cry possession.*“ (Sansom, 2005, s. 23)

„*Je jednoduché kričať posadnutie.*“ (Sansom, 2014, s. 23) Táto vetná konštrukcia nedáva žiadny zmysel a prvá prekladateľka sa opäť nechala zhypnotizovať originálom. Shardlake v tej chvíli už tušil, že prípad bude zložitejší, ako si ostatní myslia, preto veril aj v jej nevinu. V tomto kontexte slovo kričať ani nariekať nefungujú. Myslíme si, že týmto chcel Guy povedať, že je jednoduché sa na posadnutie vyhovárať alebo všetko sa mu snažiť pripísať. Vetu by sme opravili

ako: „Je jednoduché to pripisovať posadnutiu,“ alebo „je jednoduché sa vyhovárať na posadnutie.“

7. *Coneycatcher*

Preložené ako *nadháňač*. Je to slangové slovo, ktoré symbolizuje zlodějov, podvodníkov. Nadháňač nie je veľmi známe slovo, ktoré v slovenskom jazyku nepatrí medzi slangové. V slovenčine toto slovo definujeme ako ten, kto nadháňa strelcovi zver. V prenesenom význame sa používa ako prisluhovač alebo dohadzovač. V tomto prípade by sme sa priklonili k expresívnejšiemu výrazu ako napríklad *ošmekár* alebo *šmelinár*.

8. „*I laughed lightly*.“ (Sansom, 2005, s. 37)

„*Pobavene som sa zasmial*.“ (Sansom, 2022, s. 36) Dá sa pobavene zasmiať? Smejeme sa, keď sme pobavení, nie? V anglickom jazyku *lightly* znamená zľahka. Tu ide o posun a chybu v preklade. Právnicki sa medzi sebou uctieľujú a považujú za bratov, čo znamená, že ho nemohol veľmi vysmiať, lebo by to bolo veľmi neúctivé. Navrhovali by sme preklad: „Pousmial som sa,“ alebo „zľahka/jemne som sa zasmial.“

9. *Earl*

„*We have the Bible in English and Cromwell's just got an earldom*.“ (Sansom, 2005, s. 41) V slovenskom preklade je táto veta preložená ako: „*Máme Bibliu v angličtine a Cromwell sa nedávno stal earlom*.“ (Sansom, 2022, s. 39) Ďalšou chybou v konzistentnosti v preklade je to, že lorda Cromwella prvá prekladateľka oslovuje ako *earl* a druhá neskôr ako *gróf*. Tu sa prikláňame k slovenskému ekvivalentu a naturalizácii.

10. „*He has farm in Lichfield, in the Midlands*.“ (Sansom, 2005, s. 101)

„*Má hospodárstvo v Lichfiede, v Midlands*.“ (Sansom, 2022, s. 89) *Farm* by sme skôr preložili ako statky, farmu. Poľnohospodárstvo je v slovníku uvedené ako gazdovstvo, čiže nejaké miesto, kde prebieha hospodárska činnosť. Taktiež v slovenčine nepoužívame hospodárstvo v spojení, že niekto má pozemok, kde farmárči a chová zvieratá. Taktiež by bolo dobré explikovať, že Lichfield je mesto

v Midlands, čo je centrálny región Anglicka. Pretože doteraz sa väčšina názvov spájala s Londýnom a boli to jeho štvrte a časti. Tu však ide o inú časť krajiny.

11. „*By Jesu.*“ (Sansom, 2005, s. 104)

V cieľovom jazyku nájdeme slovné spojenie ako: „*Pri Kristovi.*“ (Sansom, 2022, s. 91) V knihe sa nachádza veľa formulácií a expresívnych výrazov spojených s Kristom, čo sa však zdá byť kontraproduktívne, pretože drvivá väčšina postáv je silnými kresťanmi a pokiaľ vieme, meno Božie sa do úst neberie. Túto vetu však vyslovil Barak, o ktorom sa nevie, aké má náboženské vyznanie. Čo sa týka prekladu, v slovenčine nepoužívame slovné spojenie pri Kristovi.

Aj keď tu nenastáva žiadny významový posun a tieto formulácie dej neposúvajú, navrhovali by sme vetu preformulovať: „Pre Kristove rany, to je ale divné čítanie.“

12. „*The precepts of Hermes Trismegistus.*“ (Sansom, 2005, s. 110)

„*S trojkráľom Hermesom Trismegistosom.*“ (Sansom, 2022, s. 97) *Precepts* znamenajú zásady alebo princípy, čo je potrebné uviesť v preklade, pretože ako boh vedy a mágie, spísal pravidlá a učenia pre svojich nasledovateľov.

Taktiež trojkráľ je zlý preklad. Volali ho trikrát veľký alebo trikrát mocný, a nie trojkráľ (Budge, 1969). Kráľ je vodcom a hlavou krajiny alebo územia. Nemôže byť niekto kráľom mágie alebo vedy, a to ani v prenesenom zmysle. Posledná alternatíva nadväzuje na vetu v texte Smaragdovej dosky, ktorá vraví, že pozná tri časti poznania celého vesmíru. Tri časti poznania sú alchýmia, astrológia a teurgia. Poimandrés, z ktorého vychádzal Marsilio Ficino, vraví že „*ho volali Trismegistos, pretože bol najväčším filozofom, najväčším kňazom a najväčším kráľom.*“ Ďalšie vysvetlenie sa nachádza v *Sude*, byzantskej encyklopédii Stredomoria z 10. storočia, kde sa uvádza, že „*volali ho Trismegistos kvôli jeho zbožnosti k trojici, pretože tvrdí, že v trojici je jediná božská prirodzenosť.*“ (Copenhaver, 1995)

13. *Two feet, Thirty foot*

Najskôr uvedené ako *Dve stopy, tridsať stôp*. Prvá prekladateľka neprekladala anglické miery do metrického systému a ponechávala ich v origináli, v druhej časti prekladu a druhá prekladateľka však už tieto miery prenášala do metrickej sústavy.

Veľká chyba a nekonzistentnosť v preklade. Samozrejme, prenesenie týchto dĺžok a všetkých mier, ktorých ďalšie príklady ešte neskôr uvedieme, považujeme za správne a nevyhnutné.

Na strane tristosedemdesiatosem už nájdeme správne preložené a prenesené stopy na metre. „*Studňa bola plytšia, ako som očakával, nemala viac ako šesť metrov.*“ (Sansom, 2022, s. 378) Čiže v origináli dvadsať stôp.

14. „*Ay, this is wherethe civil court sit.*“ (Sansom, 2005, s. 121)

„*Hej, tu sedí občiansky súd.*“ (Sansom, 2022, s. 105) V tomto prípade môžeme znovu pozorovať hypnózu originálom. Ide o neprirodzenú konštrukciu, pretože občiansky súd nesedí. Súd môže v nejakej budove sídliť alebo v nej môžu zasadať jeho členovia. Popríklad môžeme členov generalizovať do celku ako je občiansky súd. Určite by sme slovo *sit* prekladali v tomto prípade ako zasadať alebo sídliť.

15. Formula

Tu si taktiež môžeme všimnúť rozdiely v preklade v prvej a druhej časti. Keď sa ktokoľvek vo východiskovom texte zmienil o gréckom ohni a o tom, ako sa vyrába, zaznelo slovo *formula*. Slovo je v prvej časti preložené ako *vzorec* a v druhej ako *recept*. Ktorý preklad je vhodnejší? Slovo *vzorec* má v synonymickom slovníku uvedené synonymá ako obrazec: „plošné tematické znázornenie niečoho“ alebo schéma¹³. Slovo *vzorec* evokuje vzťah čísel alebo chemických látok potrebných na vypočítanie istej napríklad rovnice alebo na výrobu, alebo vznik inej zložitej chemickej látky alebo reťazca. Na tomto papieri sa určite niečo podobné nevyskytuje, prihliadajúc na dobu, keď temný oheň objavili. Skôr sa tam nachádzajú ingrediencie a látky potrebné na výrobu. Preto je slovo *recept* vhodnejšie.

16. „*That knave would have had my brains out.*“ (Sansom, 2005, s. 223)

„*Ten darebák by mi vybil mozog.*“ (Sansom, 2022, s. 185) Tu sa chceme pozastaviť nad slovným spojením vybiť mozog, pretože nám táto konštrukcia nepripadá veľmi prirodzená a v slovenčine nepoužívame, že niekto nám chce mozog vybiť. Môžeme túto situáciu zneutralizovať, že by ho zabil alebo, keď by sme to chceli povedať

¹³Dostupné na:

<https://slovník.juls.savba.sk/?w=vzorec&s=exact&c=Nf73&cs=&d=kssj4&d=psp&d=ogs&d=sss&d=orter&d=scs&d=sss&d=peciar&d=ssn&d=hssj&d=ber nolak&d=noundb&d=orient&d=locutio&d=obce&d=priezviska&d=un&d=pskfr&d=pskcs&d=psken#>

expresívnejšie, mohlo by to znieť: „Ten darebák by mi urobil z mozgu kašu.“ Keď prihliadame na to, že vetu vyslovil Barak.

17. „*Barak and I supped early at Chancery Lane.*“ (Sansom, 2005, s.225)

„*S Barakom sme mali na Chancery Lane skorú večeru.*“ (Sansom, 2022, s. 187) Táto veta neobsahuje žiadnu syntaktickú alebo prekladateľskú chybu, alepokiaľ sa dá vyhnúť exotizácii a transkripcii vlastných mien, odporúčali by sme tak urobiť. Keď prihliadneme na to, že ich v texte nájdeme veľa. V tomto prípade by sme mohli *Chancery Lane* vynechať, pretože už vieme, kde Shardlake býva a aj z kontextu vyplýva, že večerali u neho, pretože večeru im chystala jeho gazdiná. „S Barakom sme mali u mňa skorú večeru.“

18. „*I should have got the servants to watch his glass.*“ (Sansom, 2005, s.269)

„*Mala som služobníctvu nakázať, aby mu nenalievalo.*“ (Sansom, 2022, s. 224) Tu nastáva menšia logická chyba v preklade. Reč je o vojvodovi z Norfolku, ktorý sa na cukrovom bankete lady Honor opil. Na tom bankete nikto vyššieho postavenia ako vojvoda nebol a myslíme si, že nikto by mu nemohol odporovať a povedať nie, keby si vypýtal ďalší pohár vína. Lady Honor, ako skúsená hostiteľka, by si nedovolila odporovať niekomu takého vysokého postavenia, pretože aj ona sama túžila po sláve jej rodu a vysokých priečkach v spoločnosti. Preto by sme skôr vetu preložili ako: „Mala som sluhom povedať, aby mu nalievali pomenej/Mala som sluhom povedať, aby ustrážili, koľko toho vypije.“

19. „*Flaunting his mistress.*“ (Sansom, 2005, s. 274)

„*Predvádza svoju milenku.*“ (Sansom, 2022, s. 228) V kontexte sa vojvodova žena sťažovala, že vojvoda pred ňou predvádza svoju milenku. Definíciu slovesa predvádzať v *KSSJ* nájdeme ako: „mocou priviesť pred niekoho alebo názorne ukázať.“ Ani jedna z týchto definícií nie je pravdepodobná, pretože pochybujeme, žeby si niekto vodil milenku domov a ukazoval ju svojej manželke. On sa s ňou pred svojou manželkou chváli, chvastá. Nejaví sa nám to ako prirodzená konštrukcia a určite by sme vetu opravili na: „Počuli ste o tom, ako sa vojvodova manželka sťažovala, že sa pred ňou chváli svojou milenkou, a vojvoda nariadil služobníctvu, aby si na ňu sadlo, kým nestíchne?“

20. *Na strane dvestopäťdesiatšesť môžeme vidieť hypnózu originálom a chybu v preklade.*

V kontexte šiel Barak prvýkrát preskúmať dno studne na záhrade Wentworthovcov. Tu sa ho Shardlake spýtal: „*Are you all right?*“ A on odpovedal „*Ay*,“ čiže áno, som v poriadku. (Sansom, 2005, s. 311) V preklade si však môžeme všimnúť, že Barak na túto otázku odpovedal celkom zvláštne. „*Nič vám nie je?*“ A odpoveď znela: „*Áno*.“ (Sansom, 2022, s. 256) Naskytuje sa tu viacero možností, ako by sme toto nedorozumenie medzi dvoma protagonistami alebo skôr medzi východiskovým a cieľovým textom mohli opraviť. Buď by Barak odpovedal: „*Nie*“ alebo lepšia možnosť by bola prvú otázku zmeniť na: „*Ste v poriadku?*“

21. „*Surely you dont prefer the comes of ladies over manly sport, Brother Shardlake?*“ (Sansom, 2005, s. 367)

„*Určite nedávate prednosť dámskej spoločnosti pred mužskými športmi, brat Shardlake?*“ (Sansom, 2022, s. 301) Ide tu o medvedie zápasy, kde v aréne besné psy roztrhajú starého a slabého medveďa. Lady Honor a Shardlake však takejto zábave neholdujú, a preto sa rozhodli vynechať toto predstavenie a radšej sa prejsť a porozprávať popri brehu Temže. Marchamont teda Shardlakovi položil túto otázku. Preklad nám pripadá nejasný a otázka viac-menej nepodstatná, pretože z kontextu je jasné, že sa Shardlake rozhodol pre dámsku spoločnosť, a nie pre zápasy. Čiže určite dáva prednosť Lady Honor a otázka je tým pádom zbytočná.

Myslíme si, že Marchamont sa skôr Shardlaka chcel spýtať, či to myslí vážne, či si je týmto rozhodnutím istý a nechce ho prehodnotiť. Navyše toto predstavenie ani nemôžeme nazvať športom, pretože šport vykonávajú ľudské bytosti, pri ktorom súťažia medzi sebou. Tu sa však ľudia len pozerajú, možno poprípade stávkujú, čo nám skôr evokuje mužskú „zábavku“. Preto by podľa nás otázka mala znieť takto: „*Ste si istý, že chcete dať prednosť dámskej spoločnosti pred mužskou zábavou, brat Shardlake?*“

22. „*They swim in its filthy waters, hidden by its blackness.*“ (Sansom, 2005, s. 444)

„*Plávajú v jej špinavých vodách a skrývajú sa v temnote.*“ (Sansom, 2022, s. 366) Tu Barak hovorí o dvoch úhlavných nepriateľoch Tokym a Wrightovi, ktorí sa snažia našich protagonistov zastaviť a zabiť. V predošlej vete Barak hovorí, že ešte nevidel

prefíkanejších zlodejov, ktoríby robili úskoky po meste takto dobre. Nasleduje táto veta, kde sa *its* vzťahuje na mesto. Myslel tým, že metaforicky plávali v špinavých vodách mesta a skrývali sa v jeho temnote. Vzťažné zámeno *jej* je v tomto prípade veľmi nejasné, na čo sa vlastne vzťahuje. Možno na rieku a jej špinavé vody, ale oni reálne v Temži neplávali a taktiež tu táto rieka nie je nikde v kontexte spomenutá. Preto navrhujeme vetu opraviť nasledovne: „Plávajú v špinavých mestských vodách a skrývajú sa v jeho temnote.“

23. „*But it has defeated me.*“ (Sansom, 2005, s. 480)

„*Porazil ma.*“ (Sansom, 2022, s. 395) V tejto pasáži Guy rozpráva o temnom ohni. Snažil sa zistiť, z čoho je vyrobený, ale nedokázal to. Takýto oheň, samozrejme, môže niekoho poraziť, ale v tomto kontexte sa znovu stretávame s hypnózou originálom. Oheň Guya neporazil, on iba nemal dostatočné znalosti a schopnosti, aby zistil, z čoho sa skladá. Túto vetu by bolo prirodzenejšie preložiť ako: „Bol nad moje sily/vedomosti.“

24. „*Magistrate*“ (Sansom, 2005, s. 548)

Zmierovací sudca/Prísahný sudca. Slovo *magistrate* sa na strane štyristopäťdesiat v slovenskom preklade vyskytuje dvakrát. Avšak jeho preklady sú v oboch prípadoch rôzne. Najprv prekladateľka použila ekvivalent *zmierovací sudca* a o dva odseky neskôr ho nazvala *prísahným sudcom*. Preklad podľa nás ovplyvnilo aj prisahné vyhlásenie, ktoré mali spísať. Možno preto sa prekladateľka nechala nalákať do tejto pasce. Čo sa týka slovníkov a paralelných zdrojov, *magistrate* môžeme nájsť len ako *zmierovací sudca*. Preto by sme sa priklonili k prvej verzii alebo prvému ekvivalentu, ktorý bol v knihe použitý. (Sansom, 2022, s. 450)

V knihe sa nachádzajú aj syntaktické chyby, ktoré mohol vyriešiť aj editor. Našli sme tu dva prípady zlého slovosledu alebo úplne chybnej konštrukcie podrad'ovacieho súvetia.

25. „*On the far side of the cathedral Cranmer's voice could be heard still raising and falling, a distant noise.*“ (Sansom, 2005, s. 506)

Na strane štyristošesť si môžeme povšimnúť zlý slovosled vety: „*Na druhom konci katedrály sa ozýval ako vzdialený hluk, Cranmerov stúpajúci a klesajúci hlas.*“ (Sansom, 2022, s. 416) Takáto konštrukcia a syntax znie veľmi neprirodzene.

Samozrejme, slovenčina je flexibilný jazyk na rozdiel od angličtiny, kde je pevná väzba poradia vetných členov. V slovenskom jazyku sa poradie vetných členov môže vo vete meniť. Avšak v tomto prípade by sme odporúčali z podrad'ovacieho súvetia spraviť jednu vetu: „Cranmerov stúpajúci a klesajúci hlas sa na druhom konci katedrály ozýval ako vzdialený hluk.“

Na prelome strán štyristopäťdesiatdva a štyristopäťdesiattri nájdeme chybnú vetu, v ktorej je nesprávny slovosled. Pôvodná veta znie: *Ked' som po ho ňom čítal*. Čo je očividne veľmi zlý slovosled. Vetu by sme, samozrejme, opravili: *Ked' som ho po ňom čítal*.

Vyjadrenie prekladateľky: „*Súhlasím. Pozerala som redigovaný text a redaktorka si to naozaj nevšimla. Preklad som predtým, ako som ho poslala, čítala viackrát, ale neuvedomila som si túto syntaktickú chybu. V redigovanom texte som pozerala len zásahy redaktorky.*“ (Príloha 1, s. 4)

Na tak veľmi terminologicky nasýtenú knihu a ťažké syntaktické formulácie v knihe si myslíme, že si prekladateľky viedli dobre. Chýbalo nám o pár explikácií navyše. Čo sa týka negatívnych posunov a ďalších nedostatkov v preklade, ako je nekonzistentnosť, hypnóza originálom alebo syntaktické chyby vo vete, je to aj práca editora a korektora, aby si niečo také všimli a upozornili na to prekladateľ'a. My teraz v rozhovore zistíme viac o procese vzniku prekladu tejto knihy a taktiež o práci prekladateľky, korektorov a editorov. Rozlúštíme niektoré náročné prípady a problémy pri preklade konkrétnych proprií a dozvieme sa aj, kde nastala chyba pri vydaní knihy.

ZÁVER

Naša diplomová práca sa zameriavala na problematiku prekladu vlastných podstatných mien v umeleckej literatúre, konkrétne v historicko-detektívnom románe *Temný oheň* od C. J. Sansoma. Hlavným cieľom bolo analyzovať prekladateľské postupy a stratégie pri preklade proprií, identifikovať negatívne posuny v preklade a navrhnúť možné alternatívy na ich zlepšenie.

Diplomová práca je rozdelená do piatich hlavných kapitol. Prvá kapitola sa zameriava na teóriu onomastiky, kde definujeme základné pojmy a oblasti skúmania tejto vednej disciplíny. Predstavujeme literárnu onomastiku a jej význam v prekladateľskej praxi.

Druhá kapitola, metodika výskumu, poskytuje prehľad o použitých metódach a postupoch pri analýze vlastných podstatných mien. Opisujeme, ako sme identifikovali a kategorizovali vlastné mená v originálnom texte a ich preklady v cieľovom jazyku.

Tretia kapitola predstavuje autora knihy, prekladateľky a samotný dej knihy. Poskytuje kontext potrebný na lepšie pochopenie prekladateľských výziev, ktoré súvisia s historicko-detektívnym žánrom.

Štvrtá kapitola je hlavnou časťou práce, kde detailne analyzujeme preklad vlastných podstatných mien. Rozdeľujeme ich na bionymá a abionymá a skúmame ich prekladové riešenia vo východiskovom aj cieľovom jazyku. Identifikujeme stratégie a metódy, ktoré prekladateľky použili pri svojej práci.

Piata kapitola sa venuje negatívnym posunom v preklade, kde poukazujeme na chyby a nepresnosti, ktoré sa vyskytli. Poskytujeme návrhy na možné opravy a alternatívne prekladové riešenia, ktoré by zlepšili celkový dojem z prekladu.

Na základe našej analýzy sme dospeli k záveru, že preklad vlastných podstatných mien v historicko-detektívnych románoch predstavuje komplexnú a náročnú úlohu, ktorá si vyžaduje dôkladné zváženie lingvistických, kultúrnych a historických faktorov. Prekladatelia musia nájsť rovnováhu medzi vernosťou originálu a čitateľnosťou pre cieľové publikum, čo často vedie k využitiu rôznych prekladateľských stratégií.

Ako prvé sme analyzovali bionymá, ktoré sme následne rozdelili na antroponymá a zoonymá. Čo sa týka antroponým, v tejto časti sme sa venovali menám rodov, krstným menám postáv a priezviskám.

Analýza každej kategórie podliehala aj uplatneniu naturalizačných alebo exotizačných tendencií. Vo všeobecnosti môžeme konštatovať, že naturalizácia sa výrazne prejavila pri vkladaní kolektívnej prípony -ovci, čím sa vytvorili rodové mená (priezviská). Uplatnenie naturalizácie sme sledovali tiež pri ženských priezviskách v podobe prechyl'ovacej prípony -ová. Naturalizačná tendencia preukázala zohľadnenie konvencií cieľovej kultúry a špecifik cieľového jazyka pri preklade. Na druhej strane sa exotizačné tendencie prejavovali predovšetkým využitím transkripcie, ktorá v porovnaní s naturalizáciu tvorila väčšiu skupinu, najmä pri preklade krstných mien postáv. Všetky krstné mená a mužské priezviská boli do cieľového textu prenesené pomocou transkripcie, čo považujeme za dobrú stratégiu. Exotizácia sa prejavila v ponechaní zdvojených spoluhlások ako napríklad *ll*. Zoonymá boli taktiež prenesené transkripciou, čo je, samozrejme, exotizačné smerovanie prekladu.

Pri preklade toponým, kde sme analyzovali preklad ulíc, mostov, nádvorí, parkov, prístavísk a schodísk, sme si mohli všimnúť rozdielne stratégie dvoch prekladateľiek. Zatiaľ čo v prvej časti knihy sme mohli vidieť prevažne transkripciu, v tej druhej sme už našli použité viacero stratégií. Druhá prekladateľka síce taktiež využívala transkripciu, avšak doplnenú o explikáciu, čo si myslíme, že je správne riešenie pri niektorých propriách, ktoré nemajú slovenský ekvivalent alebo sa nedajú preložiť. Tento postup sme našli väčšinou pri názve ulíc, parkov a sčasti aj pri prístaviskách a schodiskách. Avšak druhá prekladateľka sa v niektorých prípadoch rozhodla aj pre doslovný preklad, a to napríklad pri prístavisku *Salt Wharf* alebo pri *Schodoch v Prístavisku troch žeriavov*. Čo sa týka doslovného prekladu, viac sa ho nachádza pri preklade chrématoným, ktorých analýzu zhrnieme v ďalšom odseku.

Chrématonymá, ako vlastné mená objektov vytvorených ľudskou činnosťou, predstavujú špecifickú kategóriu, ktorá zahŕňa názvy inštitúcií, spoločenských javov a výsledkov spoločenskej činnosti. V tejto časti môžeme sledovať viaceré prekladateľské stratégie, ako napríklad už spomínanú transkripciu, doslovný preklad, adaptáciu, explikáciu, adíciu a omisiu. Pri preklade inštitúcií môžeme pozorovať prelínanie sa transkripcie s explikáciou a doslovným prekladom. Úrady, hostince, súdy a obchodné spoločnosti sú vo východiskovom texte doslovne preložené do slovenčiny, alebo majú vlastný ekvivalent. Tu si taktiež môžeme všimnúť rozdiely v postupe prvej a druhej prekladateľky. V poslednej kapitole sa venujeme negatívnym posunom v preklade a aj ďalším nekonzistentnostiam, ktoré sa v preklade vyskytli. Navrhujeme tu aj možné opravy, ako by podľa nás mal preklad vyzerať.

V rozhovore sme však zistili, že väčšinu proprií, ktoré prvá prekladateľka transkribovala do cieľového jazyka, druhá prekladateľka preložila. Avšak do tlače sa dostala zlá, neupravená verzia prekladu, a najmä preto pozorujeme takéto nekonzistentnosti v preklade. Sme si však istí, že upravená a finálna verzia prekladu Veroniky Kašákovej vyzerala oveľa kvalitnejšie a nebolo tam toľko chýb, ktoré sme v rámci našej analýzy našli. Pretože naša druhá pani prekladateľka upravila aj text Zuzany Trstenskej a pri určitých propriách, ako napríklad pri názve hostincov a obchodných spoločností volila doslovný preklad alebo pri iných vlastných menách používala explikáciu, čo nám evokuje, že sa Veronika prikláňala k naturalizačnej stratégii prekladu. V rozhovore spomínala aj to, že sa jej dobre pracovalo s editorom a korektorom. Problém teda musel nastať v redakcii a vydavateľstve, ktoré si pravdepodobne pomýlili finálnu verziu prekladu s tým neupraveným, a ten neupravený preklad poslali do tlače, čo si pani Kašáková všimla až neskoro. Považujeme to za veľkú chybu a nedôslednosť redakcie.

Na základe výsledkov analýzy sme dospeli k záveru, že preklad vlastných podstatných mien je náročná úloha, ktorá si vyžaduje dôkladné zváženie rôznych faktorov a použitie vhodných prekladateľských stratégií. Naše zistenia zdôrazňujú dôležitosť konzistentnosti, dôkladného výskumu a spolupráce s odborníkmi pri preklade mien a názvov.

Prekladatelia musia neustále hľadať rovnováhu medzi vernosťou originálu a čitateľnosťou pre cieľové publikum, čo predstavuje neustálu výzvu v prekladateľskej praxi. Dúfame, že táto práca poskytne užitočné poznatky a inšpiráciu pre budúcich prekladateľov a výskumníkov v tejto oblasti.

Resumé

Our thesis focused on the issue of translation of proper nouns in fiction, specifically in the historical-detective novel *Dark Fire* by C. J. Sansom. The main aim was to analyse translation practices and strategies in translating proper nouns, to identify negative shifts in translation and to suggest possible alternatives to improve them.

The primary motivation behind selecting this topic stems from the intricate nature of translating proper names. Another compelling reason for choosing this topic is our personal connection to the saga under analysis, having previously engaged with books *Dissolution* and *Dark Fire* during leisure reading activities. Also the motivation revolves around the intricate challenges of translating proper names and their (in)translatability, given the absence of universally defined rules for handling such translations. Additionally, our personal affinity with the saga under analysis, *Dark Fire*, from previous leisure reading, further solidified our interest in this subject.

The thesis is structured into two main sections. The first section explores the theoretical foundation of onomastics, a specialized field focusing on the origin and usage of proper names. Proper names play a crucial role in human identity, analogous to personal names that distinguish individuals. This concept extends to countries, cities, streets, and other entities, each bearing unique designations. Moreover, proper names serve diverse functions, including aesthetic and identification purposes. In summary, the theoretical segment of the thesis aims to define onomastics and explore its subject matter—the functions of proper names—while integrating theories proposed by Slovak linguistic scholars. Particularly, the onomastic theories presented by Blichá and Majtán form the central focus of the first chapter.

The thesis is then divided into five main chapters. The first chapter focuses on the theory of onomastics, where we define the basic concepts and areas of investigation of this scientific discipline. We introduce literary onomastics and its importance in translation practice.

The second chapter, research methodology, provides an overview of the methods and procedures used in the analysis of proper nouns. We describe how we identified and categorized proper nouns in the original text and their translations in the target language.

The third chapter introduces the author of the book, the translators, and the plot of the book itself. It provides the context needed to better understand the translation challenges inherent in the historical-detective genre.

The fourth chapter is the main part of the thesis, where the translation of proper nouns is analysed in detail. We divide them into bionyms and abionyms and examine their translation solutions in both the source and target languages. We identify the strategies and methods the translators used in their work.

The fifth chapter is devoted to negative shifts in translation, where we point out errors and inaccuracies that have occurred. We provide suggestions for possible corrections and alternative translation solutions that would improve the overall impression of the translation.

Based on our analysis, we conclude that translating proper nouns in historical-detective novels is a complex and challenging task that requires careful consideration of linguistic, cultural, and historical factors. Translators must strike a balance between fidelity to the original and readability for the target audience, which often leads to the use of different translation strategies.

The cornerstone of the thesis's theoretical framework lies in the typology of proper names, which we subsequently apply in the practical section. Proper names can be classified into several categories, including anthroponymy, zoonymy, toponymy, and chrematonymy, each of which is further delineated and defined.

Anthroponymy focuses on the study of human names, encompassing personal names, surnames, nicknames, ethnonyms, clan names, and similar designations. Another branch of onomastics, zoonymy, deals with the common names of various animals. The most common strategy in translating names was transcription, with which we agree. The only cases of naturalizing translation direction were for family names with the collective ending -ovci and for female surnames with the ending -ová.

Toponymy involves the examination of place names, encompassing their historical background, origins, usage, and significance. It is categorized into several subgroups, such as hydronyms (names of rivers, lakes, seas, bays), oikonyms (names of settlements), oronyms (names for mountains or valleys), hodonyms (names of streets and roads), and choronyms (regional place names). The focus of our thesis is on chrematonymy, which pertains to names of objects created by human activity or artificial entities. In our thesis, we focused on analysing the translation of streets, bridges, courts, parks, wharfs and stairs.

The final focus of our diploma thesis is on chrematonymy, which refers to names representing items created through human activity, often termed *artificial things*. Choronyms encompass various categories such as institutional names (cultural, historical, religious), names of societal phenomena (e.g., significant battles or wars), and names arising from human activities (such as titles of literary works or law's). In this chapter we mainly dealt with the translation of institutions, events, laws, expressive expressions and the translation of phrases taken from Latin and French.

In the last chapter, we discussed translation shifts and other translation flaws, where we listed the translation errors we found and proposed solutions to correct them.

During our analysis of the saga, we utilized English dictionaries such as *Cambridge dictionary* and *Your's dictionary*. Additionally, Slovak dictionaries like *Krátky slovník slovenského jazyka*, *Synonymický slovník slovenčiny* and *Súčasný slovník slovenského jazyka* were extensively consulted. These monolingual dictionaries proved invaluable as they provided insights into word etymology during the translation process. Some words traced their origins back to languages like Norwegian or Old English. Maps included in each book of the saga were also beneficial for our research purposes.

In summary, the goal of the thesis was to analyse George R. R. Martin's saga, focusing specifically on the translation of proper names. This necessitated not only examining individual proper names but also scrutinizing translation strategies and methodologies. Overall, the predominant strategies employed in translating proper names included literal translation, transcription, and graphical adaptation, tailored to suit the particularities of the target language.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Primárne zdroje

SANSOM, Christopher John. 2005. *Dark Fire*. Londýn: Macmillan, 2005, 581 s. ISBN 0-330-41197-7

SANSOM, Christopher John. 2022. *Temný oheň*. Bratislava: Aktuell, 2022, 480 s. ISBN 978-80-89873-35-7 (Preložili: Zuzana Trstenská a Veronika Kašáková).

Sekundárne zdroje

BLICHA, Michal – MAJTÁN, Milan. 1986. *Úvod do onomastiky*. Prešov: PF UPJŠ, 1986, 147 s.

BONDALETOV, Vladimir Dal. 1983. *Russkaja onomastika*. Moskva: Prosveščeniye. 1983, 224 s.

BUDGE, Ernest Alfred Wallis 1969. *The Gods of the Egyptians or Studies in Egyptian Mythology*. New York: Dover publications, 1969, 608 s. ISBN 978-0486220550

COPENHAVER, Brian. 1995. *Hermetica: the Greek Corpus Hermeticum and the Latin Asclepius in a new English translation, with notes and introduction*. New York: Cambridge University Press. 1995, 320 s. ISBN 0521425433

DVONČ, Ladislav a kol. 1966. *Morfológia slovenského jazyka*. Bratislava: Vydavateľstvo SAV, 1966. 896 s.

FERENČÍK, Ján. 1982. *Kontexty prekladu*. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1982, 149 s.

HAYES, Hugh. 2001. *A Park for Finsbury*. Londýn: Friends of Finsbury Park, 2001, 64 s. ISBN 0-9540637-0-8.

KNITTLOVÁ, Dagmar a kol. 2010. *Překlad a překládání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, 291 s. ISBN 978-80-244-2428-6

KOZÁKOVÁ, Mária. 2018. *Propriá v rozprávkach A. S. Puškina* [Diplomová práca]. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa[s. n.]. 2018, 93 s.

KRŠKO, Jaromír. 2014. *Úvod do toponomastiky*. Banská Bystrica: Belianum, 2014. 176 s. ISBN 978-80-557-0729-7

MALÝ, Lukáš. 2019. *Vývoj advokacie a justice ve Viktoriánské Anglii* [Diplomová práca]. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni [s. n.]. 2019, 72 s.

- McKENZIE, Andrea. 2007. *Tyburn's Martyrs: Execution in England*. Londýn: Bloomsbury Academic, 2007, 336 s. ISBN 978-1847251718
- ODALOŠ, Pavol. 2012. *Literárnyomá v slovenskej literatúre*. Banská Bystrica: FHV UMV v BB, 2012, 161 s. ISBN 978-80-557-0394-7
- PHILLIPS, O Hood. *A First Book of English Law. Fourth Edition*. Londýn: Sweet and Maxwell. 1960, 332 s.
- POPOVIČ, Anton. 1971. *Poetika umeleckého prekladu*. Bratislava: Tatran, 1971, 168 s.
- POPOVIČ, Anton. 1975. *Teória umeleckého prekladu*. Bratislava: Tatran, 1975, 293 s.
- SCULLY, Terence. 1995. *The Art of Cookery in the Middle Ages*, Martlesham: Boydell and Brewer, 1995, 284 s. ISBN 978-0851154305
- ŠMELEVA, Tatyana Viktorovna. 2013. *Onomastika. Učebnoje posobiye*. Slaviansk-na-Kubani: Izdatel'skij centr filiala FGBOU VPO KubGU v g. Slavianske-na-Kubani, 2013, 161 s. ISBN 978- 5-91980-045-3
- ŠMILAUER, Vladimír. 1963. *Úvod do toponomastiky/nauky o vlastních jménech zeměpisných*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1963, 219 s.
- VILIKOVSKÝ, Ján. 1984. *Preklad ako tvorba*. Bratislava: Slovenský spisovateľ. 240 s.
- BARTKO, Ladislav. 1983. *Mená literárnych postáv v prózach Eudovíta Kubániho*. In: Slovenská reč. 1983, 48, 2. s. 76-84.
- BARTKO, Ladislav. 2000. *K poetike mien literárnych postáv z hľadiska teórie prekladu*. In: Preklad a tlmočenie 2. Banská Bystrica: Filologická fakulta UMB v BB, 2000, s. 133 – 142. ISBN 80-8055-459-5
- BLANÁR, Vincent. 1983. *Postavení onomastiky v systému spoločenských vied* In: Onomastický zpravodaj. 1983, roč. 24, č.1, s.153–157. ISSN0232-0266
- DJOVČOS, Martin – KRAVIAROVÁ, Zuzana. 2010. *Možné svety a ich možné preklady*. In: Ars Aeterna, 2010, roč. 2, č. 2, s. 105 – 121. ISSN 1337-9291
- DVONČ, Ladislav. 1996. *Cudzie ženské priezviská v Slovenčine*. In: 12. slovenská onomastická konferencia a 6. seminár „Onomastika a škola“. Prešov 25. – 26. 10.1995. Zborník referátov. Zost. M. Majtán – F. Ruščák. Prešov: Fakulta humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity v Prešove, 1996, s. 169 – 172. ISBN 8088885043
- FERNANDES, Lincoln. 2006. *Translation of Names in Children's Fantasy Literature: Bringing the Young Reader Into Play*. In: New Voices in Translation Studies 2, 2006, 44-57 s.

KRAJČOVIČ, Rudolf. 1991. *Onomastika ahistorické disciplíny*. In: X. slovenská onomastická konferencia. Bratislava 13. – 15. septembra 1989. Zborník materiálov. Red. M. Majtán. Bratislava: Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV, 1991, s. 7 – 13

MAJTÁN, Milan. 1983. *Zdroje, tvorenie a spoločenské pôsobenie literárnych vlastných mien*. In: Slovenská reč. 1983, 48, 2. s. 71-75.

MAJTÁN, Milan. 1992. *Literárna onymia a umelecký preklad*. In: M. Blichá (ed.), Zborník Acta Facultatis Paedagogicae Universitatis Šafarikanae, Slavistica XXVIII., Zv. 3. Onomastika a škola. Banská Bystrica: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Pedagogická fakulta, 2014, s. 160 – 164. ISBN 8088697018

OLOŠTIAK, Martin. 2001. *O prechyl'ovaní cudzích priezvisk v slovenčine*. In: Slovenská reč, 2001, roč. 66, č. 5, s. 298–308. ISSN 0037– 6981

ODALOŠ, Pavol. 2007. *Literárny mý Ballekovho palánskeho obdobia*. In: Súradnice súčasnej onomastiky. Zborník materiálov zo 16. slovenskej onomastickej konferencie Bratislava 16. – 17. 9. 2004. Zost. M. Považaj – P. Žigo. Bratislava: Veda, 2007, s. 252 – 258. ISBN 978-80-224-0971-1.

SÍČÁKOVÁ, Ľuba. 2010. *Jazyková a mimojazyková stránka proprií*. In: Slovo o slove. Zborník Katedry komunikačnej a literárnej výchovy Pedagogickej fakulty Prešovskej univerzity. Ročník 16. Ed. Ľ. Liptáková – M. Andričíková – M. Klimovič. Prešov: Pedagogická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2010, s. 50 – 74. ISBN 978-80-555-0201-4.

Elektronické zdroje

COATES, R. *What is onomastics?*. In: icosweb.net [online].

[cit.22. januára 2024]. Dostupné na internete:

icosweb.net/drupal/what-is-onomastics

BARDAKOVA, V. V. 2009. *Govoriaščije imena v detskoj literature*. In: Voprosy onomastiki, [online]. 2009, s. 48-56. ISSN 1994-2451.

[cit. 23. januára 2024]. Dostupné na internete:

<http://www.onomastics.ru/content/2009-№7>

Theguardian.com

[cit. 4. apríla 2024]. Dostupné na internete:

<https://www.theguardian.com/culture/2010/nov/15/cj-sansom-interview>

Janssen.com

[cit. 4. apríla 2024]. Dostupné na internete:

<https://www.janssen.com/slovakia/mnhopocetny-myelom-najcastejsie-sa-vyskytujuce-nadorove-ochorenie-krvi>

Kogneo.org

[cit. 4. apríla 2024]. Dostupné na internete:

<https://kogneo.org/lectors/zuzana-trstenska/>

Biblia.sk

[cit. 12. apríla 2024]. Dostupné na internete:

[Biblia.sk | Katolícky preklad - Druhá kniha Samuelova 11. kapitola](https://biblia.sk/Katolícky-preklad-Druhá-kniha-Samuelova-11.-kapitola)

Thevintagenews.com

[cit. 13. apríla 2024]. Dostupné na internete:

<https://www.thevintagenews.com/2021/09/02/six-mysteries-about-anne-boleyn-or-should-that-be-nan-bullen/>

Lincolnsinn.org

[cit. 19. apríla 2024]. Dostupné na internete:

<https://www.lincolnsinn.org.uk/the-estate/our-gardens/>

Dictionary.cambridge.org

Heslo „joiner“

[cit. 21. apríla 2024]. Dostupné na internete:

<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/joiner>

Orderofthecoif.org

[cit. 21. apríla 2024]. Dostupné na internete:

<https://orderofthecoif.org/history>

Theanneboleynfiles.com

[cit. 29. apríla 2024]. Dostupné na internete:

https://www.theanneboleynfiles.com/1-may-1536-the-fateful-may-day-joust/?utm_content=cmp-true

Captour-paja.cz

[cit. 30. apríla 2024]. Dostupné na internete:

<https://www.captour-paja.cz/1/pravo-utrpne-v-ceskem-krumlove/>

Krátky slovník slovenského jazyka 4

Heslo „nakopnúť“

[cit. 3. mája 2024]. Dostupné na internete:

<https://slovník.juls.savba.sk/?w=nakopn%C3%BA%C5%A5&s=exact&c=Sf52&cs=&d=kssj4&d=psp&d=ogs&d=sssj&d=orter&d=scs&d=sss&d=peciar&d=ssn&d=hssj&d=bermolak&d=noundb&d=orient&d=locutio&d=obce&d=priezviska&d=un&d=pskfr&d=pskcs&d=psken#>

Yourdictionary.com

Heslo „kicklike a mule“

[cit. 3. mája 2024]. Dostupné na:

<https://www.yourdictionary.com/kick-like-a-mule>

Krátky slovník slovenského jazyka 4

Heslo „zlovestný“

[cit. 3. mája 2024]. Dostupné na internete:

<https://slovník.juls.savba.sk/?w=zlovestn%C3%BD&s=exact&c=p2a7&cs=&d=kssj4&d=psp&d=ogs&d=sss&d=orter&d=scs&d=sss&d=peciar&d=ssn&d=hssj&d=berňolák&d=nounb&d=orient&d=locutio&d=obce&d=priezviska&d=un&d=pskfr&d=pskcs&d=psken#>

Krátky slovník slovenského jazyka 4

Heslo „vzorec“

[cit. 3. mája 2024]. Dostupné na internete:

<https://slovník.juls.savba.sk/?w=vzorec&s=exact&c=Nf73&cs=&d=kssj4&d=psp&d=ogs&d=sss&d=orter&d=scs&d=sss&d=peciar&d=ssn&d=hssj&d=berňolák&d=nounb&d=orient&d=locutio&d=obce&d=priezviska&d=un&d=pskfr&d=pskcs&d=psken#>

Príloha 1. Rozhovor s prekladateľkou Veronikou Kašákovou

1. Ako ste sa dostali k prekladu románu *Temný oheň*? Nebáli ste sa ísť do prekladu tohto náročného románu, keď ste vedeli, že to je váš prvý preklad?

„K prekladu som sa dostala cez pána doktora Kubuša. On totiž preložil prvý diel série o Shardlakovi. Na druhom diele pôvodne robila iná prekladateľka, Trstenská, ale keď odstúpila od zmluvy, doktor Kubuš dal môj kontakt vydavateľovi, ktorý ma následne oslovil.

Samozrejme, že som mala isté obavy a pochybnosti, či sa prekladu ujať. Predsa len som nemala toľko skúseností. Ale musím priznať, že som bola nadšená, keďže som mala odjakživa rada knihy a na škole som si zaumienila, že sa chcem venovať umeleckému prekladu. Rovnako ma potešilo, že sa kniha odohráva v období, ktoré ma kedysi fascinovalo a mala som o ňom už vopred aj nejaké znalosti.“

2. Ako sme už v práci spomínali, prvú časť prekladala Zuzana Trstenská. Ako hodnotíte jej preklad a akú stratégiu ste zvolili pri nadviazaní na jej prácu?

„Myslím, že jej preklad bol dobrý, Trstenská je predsa skúsená prekladateľka. Miestami som však mala pocit, že si až tak veľmi nedohľadávala realitu a volila skôr exotizáciu, čo bolo oproti prekladu prvého diela veľký rozdiel. Neviem, či si predtým prečítala prvý diel alebo nie. Vydavateľ mi poslal jej časť prekladu s tým, že ho mám pozrieť a spraviť úpravy, ak to bude potrebné. Rozhodla som sa, že chcem nadviazať na preklad prvého diela, aby to bolo konzistentnejšie pre čitateľov, ale, samozrejme, preklady, s ktorými som súhlasila, som sa snažila ponechať tak, ako ich mala v svojej časti ona. Priznávam, že syntaktické veci som upravila skôr podľa štýlu, ktorý je prirodzenejší mne.“

3. V knihe je veľa náročných náboženských termínov, ale aj iných zaujímavých a ťažkých vetných konštrukcií na preklad. Ako ste postupovali pri ich preklade?

„Pri náboženských veciach som konzultovala s kolegyňou, ktorá sa v tejto tematike vyzná viac ako ja. Tiež som pri preklade konzultovala doktora Kubuša, ktorý mi dost

pomohol ako s náboženskými termínmi, tak aj so samotným prekladom, ku ktorému mi vždy poslal svoje poznámky a postrehy. Čo sa týka vetných konštrukcií, najskôr som sa snažila pochopiť celkový význam viet, čo tým chcel autor povedať, a potom som sa pustila do prekladu.“

4. Pri analýze sme našli pár prípadov negatívneho posunu a nekonzistentnosti prekladu, kde si myslíte, že nastala chyba? (Tu chcem poukázať na rozdielne stratégie vo Vašom a jej preklade. Viacero proprií je preložených v prvej časti inak, ako Vo vašej časti.)

„No... toto je zaujímavá situácia. Ako som už spomínala, dostala som prvú časť prekladu s tým, že ju mám pozrieť a mohla som ju aj upraviť, čo som aj spravila. Snažila som sa o to, aby bol preklad konzistentný, čiže som zjednotila preklad termínov, mien a podobne. Túto upravenú verziu som poslala aj vydavateľovi, ale z nejakého dôvodu ho nepoužil a túto skutočnosť som si všimla, až keď kniha vyšla.“

5. Ako hodnotíte spätnú väzbu od vydavateľstva, redaktora a editora?

„Spätná väzba bola celkom pozitívna. S vydavateľom sa mi komunikovalo dobre. Keď som požiadala o predĺženie termínu odovzdania, tak s tým nemal problém. Čo sa týka práce s redaktorkou, tú tiež hodnotím veľmi dobre. Vecne mi ponúkla svoje pohľady a zásahy a nikdy sme nemali problém sa zhodnúť. Predpokladám, že chyba nastala, až keď išiel preklad to tlače. Poslali mi ešte zalomenú verziu, v ktorej som skontrolovala len pár drobností, no nenapadlo mi, že by mohli použiť neupravenú verziu. Z redakcie mi prišla len moja časť prekladu, takže som to nemala v tejto fáze ako odkontrolovať.“

6. Mercer's Hall a Joiner's Hall – Čo sa týka týchto spoločností, prečo sú truhlári preložené ale „merceri“ nie?

„Myslím, že takto to nebolo preložené v mojej časti prekladu, ten začína dvanástou kapitolou. Nenašla som to tam a ani v upravenej verzii Trstenskej, takže predpokladám, že chyba vznikla niekde počas korektúry/zalomenia textu.“

7. *The house of Glass*– V prvej časti ako *Dom Glassovcov* a v druhej časti ako *sklenený dom*. Aká bola stratégia alebo motivácia pri tomto preklade?

„Rozhodla som sa ho preložiť ako „*Sklenený dom*“ pre tento opis z dvadsiatej prvej kapitoly: „*Pochopil som, prečo bol známy aj ako Sklenený dom. Celé priečelie pokrývali kosoštvorcové okenné tabule a v niektorých stredových tabuľkách bol vyobrazený erb rodiny Vaughanovcov.*“ Rovnako sa v knihe nikde nespomínajú žiadni Glassovci, takže som usúdila, že sa názov odkazuje na vzhľad a v Angličtine sa názvy vždy píše s veľkým začiatočným písmenom.“

8. *Pope's head tavern, Tavern Barbary Turk a Bishop's Head Brothel*– iba prvý hostinec nie je preložený, pričom sa taktiež dá preložiť. Prečo je to tak?

„Opäť ide o chybu v neupravenom preklade. V mnou upravenej verzii prekladu Trstenskej je *Pope's Head Tavern* preložené ako hostinec Pápežova hlava.“

9. Našli ste niekde v paralelných textov *May Day Jousts*? My sme túto udalosť nikde nevedel nájsť, ale boli tam k tomu nejaké obrázky, inšpirovali ste sa nimi, či ste niekde tieto zápasy našli aj spomenuté?

„Po hľadaní tohto termínu som sa rozhodla pre preklad opisom, keďže som ho v paralelných textoch neobjavila. *Jousts* boli rytierske súboje, a preto som sa rozhodla pre preklad opisom, pretože som usúdila, že to tak bude pre čitateľa jednoduchšie. Síce sa tento termín viaže na konkrétnu udalosť, ktorá sa spája s pádom Anny Boleynovej, no myslím, že táto informácia bola jasná z kontextu a opisným prekladom sa význam nestratil“.

10. *Conveyance*

Na strane 39 Sharldlakov koncipient Skelly spomína zmluvu o prevode nehnuteľnosti. Slovo *conveyance* je najprv preložené ako *zmluva o prevode nehnuteľnosti*, neskôr preložené iba ako *prevod majetku* a do tretice preložené ako *zmluva o prevode majetku*. Všetko sú to v podstate synonymá, avšak znova tu nastáva problém nekonzistentnosti prekladu.

„Priznávam, že by bolo pre čitateľa asi jednoduchšie, keby bol tento termín preložený jednotne.“

11. Podľa nás sú niektoré Barakove repliky moc jemne preložené na jeho výchovu a správanie, myslíme si, že mohli byť preložené aj expresívnejšie.

„Toto je vždy zapekltá téma, však? Ja som sa snažila, aby to nebolo príliš ani na jednu stranu. Nechcela som prílišnú expresivitu, ale zase ani úplne stlmiť tieto výrazy. Neviem, či sa mi to podarilo, ale ja si myslím, že to bolo primerané. Aj keď mám pocit, že v treťom diele som bola pri Barakovi expresívnejšia.“

12. Čo sa týka redaktora alebo editora, našli sme takéto chyby v knihe:

Na prelome strán 452 a 453 nájdeme chybnú vetu, v ktorej je nesprávne použitý slovosled. Pôvodná veta znie: „Keď som po ho ňom čítal.“ Čo je očividne veľmi zlý slovosled. Vetu by sme, samozrejme, opravili: „Keď som ho po ňom čítal.“

„Súhlasím. Pozerala som redigovaný text a redaktorka si to naozaj nevšimla. Preklad som predtým, ako som ho poslala, čítala viackrát, ale neuvedomila som si túto syntaktickú chybu. V redigovanom texte som pozerala len zásahy redaktorky.“

13. Na strane 416 si môžeme povšimnúť zlý slovosled vety: „Na druhom konci katedrály sa ozýval ako vzdialený hluk, Cranmerov stúpajúci a klesajúci hlas.“ Takáto konštrukcia a syntax znie veľmi neprirodzene. Odporúčali by sme z podrad'ovacieho súvetia spraviť jednu vetu: „Cranmerov stúpajúci a klesajúci hlas sa na druhom konci katedrály ozýval ako vzdialený hluk.“

„Súhlasím. Tu platí to isté, čo aj pri predošlom postrehu.“